

EVROPSKA UNIJA

CMEPIUS

Evalvacija programa **Erasmus+** za obdobje 2014-2023

Področje **splošnega šolskega** **izobraževanja**

Erasmus+

Bogati življenja, širi obzorja.

Foto: www.freepik.com

NACIONALNO POROČILO ERASMUS+ ZA ŠOLSKI SEKTOR

Avtorice:

dr. Mihaela Zavašnik, mihaela.zavasnik@guest.arnes.si

dr. Mateja Brejc, mateja.brejc@guest.arnes.si

mag. Ana Mlekuž, ana.mlekuz@pei.si

Ljubljana, april 2024

Kazalo

1	UVOD – METODOLOGIJA SEKTORSKEGA POROČILA	4
2	IMPLEMENTACIJA PROGRAMA ERASMUS+ IN NJEGOVI VPLIVI ZA OBDOBJE 2014–2023	5
2.1	Implementacija programa Erasmus+ v obdobju 2014–2023	5
2.1.1	Število odobrenih in zavrženih vlog	5
2.1.2	Višina finančnih sredstev po posameznih obdobjih Erasmus+	6
2.2	Analiza vplivov programa Erasmus+ 2014–2023.....	6
2.2.1	Opis vzorca.....	7
2.2.2	Instrumenti	7
2.2.3	Postopek zbiranja in obdelave podatkov	10
2.3	Analiza vprašalnikov.....	11
2.3.1	Uspešnost prijav projektov v okviru programa Erasmus+	11
2.3.2	Ocena vpliva projektov Erasmus+ na delo v vzgojno-izobraževalnih zavodih	12
2.3.3	Ocena vpliva projektov na izobraževalni sistem in vzgojno-izobraževalni zavod, kjer so sodelujoči zaposleni	12
2.3.4	Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na različna področja dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih	15
2.3.5	Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na delo strokovnih delavcev vzgojno-izobraževalnih zavodov	17
2.3.6	Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na učence, dijake in otroke v vzgojno-izobraževalnih zavodih	19
2.3.7	Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na sistem vzgoje in izobraževanja	20
2.4	Analiza šolske dokumentacije	21
2.4.1	Analiza dokumentacije, povezane z načrtovanjem	21
2.4.2	Analiza dokumentacije, povezane z (o)vrednotenjem in poročanjem	24
2.5	Analiza strukturiranih pisnih intervjujev	26
2.5.1	Strukturirani pisni intervjuji z izbranimi ravnatelji in koordinatorji Erasmus+.....	26
2.5.2	Strukturirani pisni intervju z vodjo šolskega sektorja za Erasmus+ na nacionalni agenciji Cmepius	32
3	USPEŠNOST IN UČINKOVITOST PRIORGRAMA ERASMUS+ ZA OBDOBJE 2014–2023.....	34
3.1	Analiza uspešnosti in učinkovitosti.....	34
3.1.1	Ocena naslavljanja horizontalnih prioritet v programu Erasmus+	34
3.1.2	Uspešnost programa.....	35
3.1.3	Učinkovitost programa.....	36
3.1.4	Relevantnost programa.....	37
3.1.5	Koherentnost	38
3.1.6	Dodana vrednost za EU.....	38

4	ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA.....	40
4.1	Skupne ugotovitve za šolski sektor	40
4.2	Priporočila za šolski sektor	42
5	VIRI IN LITERATURA.....	45

Kazalo tabel

Tabela 1: Metodologija sektorskega poročila	4
Tabela 2: Vloge 2014–2020	5
Tabela 3: Vloge 2021–2027	5
Tabela 4: Podatki o porabi finančnih sredstev po posameznih ukrepih/akcijah v obdobju 2014–2020	6
Tabela 5: Podatki o porabi finančnih sredstev po posameznih ukrepih/akcijah v obdobju 2021–2023	6
Tabela 6: Vsebinski sklopi in vprašanja za intervju z ravnatelji in koordinatorji Erasmus+.....	9
Tabela 7: Analizirana šolska dokumentacija glede na vrsto, vsebino in status dokumenta	10
Tabela 8: Ocena vpetosti projektov Erasmus+ v delovanje osnovnih in srednjih šol	13
Tabela 9: Ocena vpetosti projektov Erasmus+ v delovanje vrtcev	13
Tabela 10: Ocena spremljanja rezultatov in učinkov projektov Erasmus+ na osnovnih in srednjih šolah.....	14
Tabela 11: Ocena spremljanja rezultatov in učinkov projektov Erasmus+ v vrtcih	15
Tabela 12: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na različna področja dela v osnovnih in srednjih šolah.....	15
Tabela 13: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na različna področja dela v vrtcih	16
Tabela 14: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na delo strokovnih delavcev v osnovnih in srednjih šolah.....	17
Tabela 15: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na delo strokovnih delavcev v vrtcih	18
Tabela 16: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na delo učencev in dijakov v osnovnih in srednjih šolah	19
Tabela 17: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na otroke v vrtcih	19
Tabela 18: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na sistem vzgoje in izobraževanja glede na opažanje strokovnih delavcev, zaposlenih v osnovnih in srednjih šolah	20
Tabela 19: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na sistem vzgoje in izobraževanja glede na opažanje strokovnih delavcev, zaposlenih v vrtcih.....	21
Tabela 20: Povzetek analiziranih dokumentov, povezanih z načrtovanjem	24
Tabela 21: Povzetek analiziranih dokumentov, povezanih z (o)vrednotenjem in poročanjem	26
Tabela 22: Podatki o porabi finančnih sredstev po posameznih ukrepih/akcijah v obdobju 2014–2020	36
Tabela 23: Podatki o porabi finančnih sredstev po posameznih ukrepih/akcijah v obdobju 2021–2023	36

1 UVOD – METODOLOGIJA SEKTORSKEGA POROČILA

Nacionalno evalvacijo programa Erasmus+ za šolski sektor smo oblikovali v treh delih, kot prikazuje spodnja tabela. Prvi del, implementacija programa Erasmus+ in njegovi vplivi za obdobje 2014–2023, in drugi del, uspešnost in učinkovitost programa Erasmus+ za obdobje 2014–2023, ki predstavljata izhodišče za ugotovitve in priporočila, sta sestavljena iz več manjših elementov. Za izhodišče prvega dela smo izhajali iz nekaterih temeljnih podatkov programa Erasmus+, tj. števila odobrenih in zavrženih vlog ter višine finančnih sredstev po posameznih obdobjih, ter analize vplivov, za katero smo uporabili anketni vprašalnik analizirali šolsko dokumentacijo in izvedli strukturirane pisne intervjuje z ravnatelji in koordinatorji Erasmus+ in vodjo šolskega sektorja Erasmus+ na nacionalni agenciji CMEPIUS. Za vrednotenje uspešnosti in učinkovitosti smo izhajali iz rezultatov analize vplivov ter pregledali dodatne sekundarne vire za šolski sektor ter podatke razpoložljivih baz nacionalne agencije CMEPIUS. Poročilo smo strukturirali tako, da v nadaljevanju prikazujemo opravljene analize implementacije ter uspešnosti in učinkovitosti programa, ki jih nato v zaključku strnemo v ugotovitve in priporočila.

Tabela 1: Metodologija sektorskega poročila

IMPLEMENTACIJA PROGRAMA ERASMUS+ IN NJEGOVI VPLIVI ZA OBDOBJE 2014–2023		USPEŠNOST IN UČINKOVITOST PROGRAMA ERASMUS+ ZA OBDOBJE 2014–2023
Implementacija programa	Analiza vplivov	Analiza uspešnosti in učinkovitosti programa
1. število odobrenih in zavrženih vlog	1. anketni vprašalnik	1. rezultati analize vplivov programa, ki smo jo izvedli z različnimi instrumenti in ciljnimi skupinami
2. višina finančnih sredstev po posameznih obdobjih	2. analiza šolske dokumentacije na ravni zavoda	2. pregled sekundarnih virov za šolski sektor, tj. znanstvenih in strokovnih prispevkov (npr. Zavašnik in ostali 2020, Šraj 2021, Sentočnik 2013, Lenc in Slapšak 2016), <i>Novičniki</i> nacionalne agencije CMEPIUS, spletna stran nacionalne agencije CMEPIUS, spletne strani Ministrstva za vzgojo in izobraževanje RS, spletne strani javnih zavodov po 28. členu ZOFVI (za šolski sektor, npr., Zavod RS za šolstvo)
	3. strukturirani pisni intervju s koordinatorji in ravnatelji Erasmus+	3. posamezni podatki iz razpoložljivih baz podatkov nacionalne agencije CMEPIUS
	4. strukturirani pisni intervju z vodjo šolskega sektorja na nacionalni agenciji CMEPIUS	
UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA ZA ŠOLSKI SEKTOR		

2 IMPLEMENTACIJA PROGRAMA ERASMUS+ IN NJEGOVI VPLIVI ZA OBDOBJE 2014–2023

2.1 Implementacija programa Erasmus+ v obdobju 2014–2023

Za oris implementacije programa Erasmus+ v obdobju 2014–2023 smo izhajali iz dveh temeljnih skupin podatkov, in sicer števila (odobrenih in zavrnjenih) vlog in višine odobrenih finančnih sredstev.

2.1.1 Število odobrenih in zavrnjenih vlog

V spodnjih tabelah (tabeli 2 in 3) je prikazano število (odobrenih in zavrnjenih) vlog po posameznih programskih obdobjih, akcijah Erasmus+ in statističnih regijah. Tabele niso neposredno medsebojno primerljive, saj so se nekatere akcije med obema programskima obdobjema in višina finančnih sredstev, namenjenih posameznim akcijam, spremenili (npr. akreditacijski sistem za mobilnost, manj sredstev za sodelovalna partnerstva). Kljub temu lahko ugotovimo, da število vlog za učno mobilnost (KA1) v novem programskem obdobju (2021–2027) glede na podatke prvih treh let (2021–2023) skoraj dosega število vlog učne mobilnosti v celotnem prejšnjem programskem obdobju (2014–2020), delež odobrenih vlog pa v prvih treh letih programskega obdobja 2021–2027 že presega število odobrenih vlog v prejšnjem celotnem programskem obdobju. Gleda akcij, ki se nanašajo na sodelovanje in partnerstva med organizacijami (KA2), je bilo v preteklem programskem obdobju skupaj 855 vlog, odobrenih pa 589 (več kot dve tretjini odobrenih). V novem programskem obdobju je bilo do konca leta 2023 oddanih skupaj 147 vlog, odobrenih pa jih je bilo 55 (približno ena tretjina).

Tabela 2: Vloge 2014–2020

	Odobrene	Zavrnjene	Skupaj
KA101	254	280	534
KA201	23	104	127
KA226	4	9	13
KA227		3	3
KA229	562	150	712
Skupaj	843	546	1389

Tabela 3: Vloge 2021–2027

	Odobrene	Zavrnjene	Skupaj
2020	17		17
KA120-SCH	17		17
2021	94	43	137
KA120-SCH	13	10	23
KA121-SCH	16	1	17
KA122-SCH	42	9	51
KA210-SCH	15	14	29
KA220-SCH	8	9	17
2022	108	66	174
KA120-SCH	15	27	42
KA121-SCH	27		27
KA122-SCH	44	4	48
KA210-SCH	14	21	35
KA220-SCH	8	14	22

2023	139	174	313
KA120-SCH	18	32	50
KA121-SCH	42		42
KA122-SCH	69	78	147
KA210-SCH	7	48	55
KA220-SCH	3	16	19
Skupaj	358	283	641

2.1.2 Višina finančnih sredstev po posameznih obdobjih programa Erasmus+

V nadaljevanju (tabeli 4 in 5) prikazujemo podatke o porabi finančnih sredstev po posameznih obdobjih in ukrepih. O učinkovitosti programa z vidika porabljenih sredstev lahko sklepamo posredno, ker nimamo podatkov, na podlagi katerih bi lahko učinkovitost merili kot razmerje med porabljenimi sredstvi in spremembami oz. učinki ukrepov KA1 in KA2. Vendar pa primerjava med odobrenimi proračuni po sporazumih in odobrenimi proračuni po pregledih končnih poročil kaže na to, da so bila sredstva, dodeljena programu, v večji meri uspešno izkoriščena. Prav tako neposredne primerjave porabe med obdobjema še ne moremo narediti, vendar je iz spodnjih podatkov posebej razvidno, da so dodeljena sredstva za projekte KA1 (mobilnost) v novem programskem obdobju že sedaj bistveno višja kot za projekte KA2, kar je mogoče pripisati temu, da je nova programska shema šele na začetku in bodo večji partnerski projekti odobreni na naslednjih razpisih.

Tabela 4: Podatki o porabi finančnih sredstev po posameznih ukrepih/akcijah v obdobju 2014–2020

Ukrep/akcija	Odobren proračun po sporazumu	Odobren proračun po pregledu končnega poročila
KA101	5.050.286,80	4.728.850,75
KA201	5.317.389,00	5.150.154,81
KA226	594.405,00	590.867,33
KA229	13.708.945,97	12.954.546,81
SKUPAJ	24.671.026,77	23.424.419,70

Tabela 5: Podatki o porabi finančnih sredstev po posameznih ukrepih/akcijah v obdobju 2021–2023

	Število projektov	Skupni znesek – odobren po sporazumu	Skupni znesek – odobren po pregledu končnega poročila
KA121-SCH	25	1.420.250,00	1.370.758,65
KA122-SCH	48	1.011.814,80	960.319,00
KA210-SCH	8	450.000,00	450.000,00
SKUPAJ	81	2.882.064,80	2.781.077,65

2.2 Analiza vplivov programa Erasmus+ 2014–2023

Za analizo vplivov programa Erasmus+ za šolski sektor smo uporabili triangulacijo metod z različnimi raziskovalnimi pristopi (kvantitativni in kvalitativni) in različnimi ciljnimi skupinami (ravnatelji, koordinatorji, učitelji, vzgojitelji itn.). Za osnovni namen analize smo uporabili kvantitativni pristop z anketnim vprašalnikom, za poglobljeno sondiranje in razumevanje pa kvalitativni pristop z dvema instrumentoma, analizo šolske dokumentacije na ravni zavoda in strukturiranimi pisnimi intervjuji (s koordinatorji in ravnatelji Erasmus+ ter vodjo šolskega sektorja na nacionalni agenciji CMEPIUS).

2.2.1 Opis vzorca

Na **vprašalnik** je odgovorilo 759 strokovnih delavcev iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol ter drugih vzgojno-izobraževalnih zavodov v Sloveniji. V vzorcu je bilo največ strokovnih delavcev, zaposlenih na osnovnih šolah in na osnovnih šolah s prilagojenim programom (59 %). Na vprašalnik je odgovorilo tudi 21 % strokovnih delavcev, zaposlenih na srednjih šolah (gimnazijah in srednjih poklicnih in strokovnih šolah), ter 14 % strokovnih delavcev iz samostojnih vrtcev oz. iz vrtcev pri šoli (manj kot 0,5 %). Ostali strokovni delavci (6 %), ki so odgovorili na vprašalnik, pa prihajajo iz glasbenih šol, dijaških domov, institucij za izobraževanje odraslih in ostalih vzgojno-izobraževalnih zavodov v Sloveniji. Večina strokovnih delavcev, ki so odgovarjali na vprašalnik, prihaja iz vzgojno-izobraževalnih institucij v mestnem okolju (61 %). Malo več kot četrtina (27 %) strokovnih delavcev, ki so odgovarjali na vprašalnik, prihaja iz Osrednjeslovenske regije, 14 % jih prihaja iz Podravske regije, 12 % iz Savinjske, približno 9 % pa iz Pomurske in Obalno-Kraške. Iz ostalih regij je na vprašalnik odgovarjalo manj kot 5 % strokovnih delavcev. Velika večina strokovnih delavcev (70 %), ki je odgovarjala na vprašalnik, je zaposlena na velikih vzgojno-izobraževalnih zavodih (z več kot 300 učencev/otrok). Približno 8 % strokovnih delavcev, vključenih v vzorec, je zaposlenih na zavodih, kjer je število otrok med 251 in 300 oziroma med 101 in 150. V zelo majhnih vzgojno-izobraževalnih zavodih (do 100 otrok) je zaposlenih 7 % strokovnih delavcev, ki so odgovarjali na vprašalnik.

Analiza šolske dokumentacije na ravni zavoda je temeljila na reprezentativnem vzorcu naključno izbranih petnajstih (15) vzgojno-izobraževalnih zavodov programa Erasmus+ 2021–2027 (vsak deveti po seznamu CMEPIUS-a). Po pisnem pozivu izbranemu vzorcu dva zavoda nista oddala želene dokumentacije, zato smo v končno analizo dokumentacije vključili trinajst (13) zavodov, od tega tri (3) vrtce, devet (9) osnovnih šol in eno (1) srednjo poklicno in strokovno šolo. Glede na tip akcije Erasmus+ je to pomenilo štiri akreditacije KA120, dve sodelovalni partnerstvi KA220, tri manjša partnerstva KA210 in štiri kratkotrajne projekte mobilnosti KA122. Skupaj smo pregledali 6 programov razvoja, 13 letnih delovnih načrtov zavodov, 8 vzgojnih načrtov, 13 poročil o uresničevanju letnega delovnega načrta, 5 samoevalvacijskih poročil in 1 poročilo komisije za kakovost, skupaj 46 dokumentov na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda.

Strukturirani pisni intervju z ravnatelji in koordinatorji Erasmus+ je prav tako temeljil na že opisanem reprezentativnem vzorcu za analizo šolske dokumentacije, pri čemer smo ravnatelje in koordinatorje Erasmus+ na izbranih zavodih prosili, da nam v pisni obliki posredujejo odgovor na zastavljena vprašanja. V odzivu smo prejeli odgovore devetih (9) ravnateljev in devetih (9) koordinatorjev iz osmih (8) osnovnih šol in ene (1) srednje poklicne in strokovne šole. Glede na tip akcije Erasmus+ je to pomenilo tri (3) akreditacije KA120, eno (1) sodelovalno partnerstvo KA220, tri (3) manjša partnerstva KA210 in dve (2) kratkotrajni projektni mobilnosti KA122.

Prva tako smo poseben **strukturirani pisni intervju** opravili še z **vodjo šolskega sektorja na nacionalni agenciji CMEPIUS**.

2.2.2 Instrumenti

Z vprašalnikom smo merili, *kako ravnatelji, koordinatorji in strokovni delavci v vzgojno-izobraževalnih zavodih, ki so od leta 2014 sodelovali v programu Erasmus+, ocenjujejo vpliv programa na delovanje zavoda, na delo strokovnih delavcev, na otroke/učence/dijake in vzgojno-izobraževalni sistem*. Vprašalnik temelji na že izdelanem vprašalniku študije učinkov programa *Vseživljenjsko učenje* na osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritet (Sentočnik 2013 in Klemenčič 2017). Dodatno smo ga dopolnili s spremenljivkami, ki se nanašajo na vpetost programa Erasmus+ v delovanje vzgojno-izobraževalnega zavoda in spremljanje njegovih rezultatov in učinkov, ter prilagodili dvema ciljnim populacijama, in sicer osnovnim in srednjim šolam ter vrtcem. Vprašalnika sta tako po vsebini kot po obliki popolnoma enaka, razlikujeta pa se v

terminih, kot so npr. učenec – otrok, šola – vrtec ipd. Vprašalnik je razdeljen na tri dele. V prvem delu sprašuje po informacijah o vzgojno-izobraževalnem zavodu (vrsta VIZ, statistična regija ipd.). Drugi del vprašalnika se nanaša na uspešnost prijav projektov v okviru Erasmus+. Na tretji del vprašalnika pa so odgovarjali le tisti strokovni delavci, ki so zaposleni na vzgojno-izobraževalnih zavodih, na katerih so v okviru programa Erasmus+ prijavili projekt in bili pri tem uspešni. V tem delu vprašalnika so se vprašanja v prvem sklopu nanašala na demografijo ter programe Erasmus+, v katerih so strokovni delavci sodelovali, v drugem sklopu na ocene trajanja učinkov projektov Erasmus+ na vzgojno-izobraževalni zavod, na različna področja dela znotraj vzgojno-izobraževalnega zavoda, na delo strokovnih delavcev, na otroke in učence ter na izobraževalni sistem.

Osrednji namen analize šolske dokumentacije je bil proučiti vključenost akcij Erasmus+ v šolsko dokumentacijo na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda. V luči navedenega smo si zastavili raziskovalno vprašanje, *v kolikšni meri snovalci šolske dokumentacije na ravni zavoda vključujejo Erasmus+ v dokumentacijo in na kakšen način*. Za namen analiziranja šolske dokumentacije smo oblikovali dva različna instrumenta s kriteriji za analizo:

- a) Instrument 1: 4-stopenjska lestvica vključenosti projektov Erasmus+ v program razvoja, letni delovni načrt in vzgojni načrt zavoda oz. povezanosti projektov Erasmus+ z načrtovanjem na ravni zavoda. Pri oblikovanju lestvice smo izhajali iz povezanosti projektov Erasmus+ z dolgoročnimi in kratkoročnimi cilji na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda, zato smo v dokumentih iskali zapise ciljev, v katerih bosta Erasmus+ in/ali mednarodno sodelovanje omenjena, izpostavljena. Zanimalo nas je, v kolikšni meri dokumenti, povezani z načrtovanjem (program razvoja, letni delovni načrt, vzgojni načrt), upoštevajo sistematičnost in strukturiranost pristopa h kakovosti in izboljšavam, ki temeljijo na zastavljanju dolgoročnih in kratkoročnih ciljev oz. jasno izraženem pomenu usmeritev posameznega zavoda v povezavi s projekti Erasmus+.

LESTVICA
3 – Erasmus+ je omenjen, iz opisa in zapisa v načrtih je razvidno, da zavod vsebinsko povezuje vsebine Erasmus+ s konkretnimi dolgoročnimi/kratkoročnimi cilji zavoda, povezava je v dokumentaciji jasno razvidna (npr. Erasmus+ ni izpostavljen kot ločen projekt/razdelek v načrtih).
2 – Erasmus+ je omenjen, vsebinska povezava med Erasmus+ in cilji zavoda obstaja, a zavod te povezave v dokumentu ne vzpostavi jasno v pisni obliki (npr. ločen razdelek za projekt Erasmus+ v načrtih).
1 – Erasmus+ ni omenjen.
0 – Dokument ne obstaja, ker zakonsko ni obvezen ali ga zavod nima

- b) Instrument 2: 5-stopenjska lestvica (o)vrednotenja učinkov Erasmus+ v poročilu o realizaciji letnega delovnega načrta in samoevalvacijskem poročilu oz. povezanost akcij Erasmus+ z (o)vrednotenjem in poročanjem na ravni zavoda. Temeljno izhodišče lestvice temelji na predpostavki, da za kakovostno spremljanje, (o)vrednotenje in poročanje potrebujemo podatke na vsaj dveh ravneh, in sicer podatke o doseganju zastavljenih ciljev (rezultati) in podatke o kakovosti in učinkovitosti izvajanja načrtovanih dejavnosti (proces).

LESTVICA
4 – Učinki Erasmus+ so opisani na način, da vključujejo hkratne navedbe o doseganju zastavljenih ciljev in izvajanju načrtovanih dejavnosti na podlagi konkretnih podatkov.
3 – Učinki Erasmus+ so opisani na način, da vključujejo ne le navedbe o realizaciji izvedenih aktivnosti (procesna raven), ampak tudi navedbe o doseganju zastavljenih ciljev (raven rezultatov), pri čemer so navedbe pavšalne in/ali brez konkretnih podatkov.
2 – Učinki projekta Erasmus+ so opisani, vendar zgolj z vidika realiziranih/uresničenih/izvedenih aktivnosti (procesna raven), ne pa tudi doseganja zastavljenih ciljev (rezultati); realizacija je sicer podprta s konkretnimi podatki.

1 – Učinki Erasmus+ niso omenjeni/zapisani.
0 – Dokument ne obstaja, zavod ga nima.

V pisnih intervjujih za koordinatorje Erasmus+ in ravnatelje nas je podrobneje zanimalo, *kako konkretno, na kakšen način v šolah spremljajo učinke projektov Erasmus+ in na podlagi česa ravnatelj in koordinatorji Erasmus+ utemeljujejo, da je do učinkov dejansko prišlo*. Vprašanja smo oblikovali na podlagi preliminarnih rezultatov kvantitativne analize podatkov iz vprašalnikov ter analize dokumentacije, s čimer smo želeli pridobiti poglobljen vpogled v raziskovalni spekter s perspektive ravnateljevega vodenja in projektnega vodenja koordinatorjev. Oblikovali smo tri (3) sklope vprašanj, kot je razvidno iz tabele 6.

Tabela 6: Vsebinski sklopi in vprašanja za intervju z ravnatelji in koordinatorji Erasmus+

Vsebinski sklop	Vprašanja za intervju
Spremljanje učinkov	- Kako konkretno, na kakšen način spremljate učinke projektov Erasmus+? Na podlagi česa utemeljujete, da je do učinkov dejansko prišlo? - Navedite po en konkretni primer učinka(ov) projektov Erasmus+ na 1) vaš zavod, 2) vaše strokovne delavce in 3) vaše otroke, učence oz. dijake?
Vpliv vključenosti v projekte Erasmus+ na vodenje	- Česa ste se naučili kot ravnatelj in/ali koordinator kot rezultat vključenosti v projekte Erasmus+? - Pojasnite, kako po vašem mnenju in izkušnjah vključenost v projekte Erasmus+ vpliva na vodenje vrtca, šole?
Vključevanje posameznikov z manj priložnostmi	Pojasnite, na kakšen način in katere skupine otrok, učencev, dijakov in zaposlenih z manj priložnostmi so bile ali so vključene v projekte Erasmus+?

Za izhodišče strukturiranega pisnega intervjuja z vodjo šolskega sektorja na nacionalni agenciji CMEPIUS smo uporabili matriko. Na podlagi izvedenih analiz vprašalnika in šolske dokumentacije nas je v tem intervjuju zanimalo predvsem, *katere pozitivne primerjalne prednosti vodja šolskega sektorja na nacionalni agenciji vidi med obema programskima obdobjema Erasmus+ in katere so priložnosti izboljšav na različnih ravneh*, na individualni ravni, organizacijski ravni, ravni nacionalne agencije CMEPIUS in sistemski ravni. V ta namen smo oblikovali matriko, v kateri smo vertikalno nanizali ravni, horizontalno pa področja, na katerih je vodja šolskega sektorja primerjalno ugotavljala prednosti med obema programskima obdobjema Erasmus+ in priložnosti izboljšav. Možna področja za identifikacijo so bila:

- podpora prijaviteljem,
- kakovost prijav,
- horizontalne prioritete programa,
- posebne skupine (posebne potrebe, deprivilegirane, neprijavitelji ...),
- izidi, rezultati in vplivi,
- razširjanje rezultatov,
- administrativni postopki (prijave orodja ...),
- finančna sredstva in
- trajnost rezultatov.

Vodjo šolskega sektorja smo zaprosili, da za vsako področje naniza vsaj dva konkretna primera prednosti med obdobjema ter vsaj dve dodatni možnosti izboljšav. V drugem delu strukturiranega pisnega intervjuja smo zastavili še dve dodatni odprti vprašanji, in sicer:

- Izpostavite vsaj tri stvari, na katere ste kot vodja šolskega sektorja na področju Erasmus+ najbolj ponosni, če primerjate obe programske obdobji? S čim lahko to podprete? Kdo in kaj je odločilno vplivalo na te premike/spremembe?

- Izpostavite tri stvari, ki bi jih kot vodja šolskega sektorja na področju Erasmus+ najprej spremenili? Na kakšen način (možne strategije) bi to lahko storili in kdo bi vas lahko pri tem podpiral, vam pomagal?

2.2.3 Postopek zbiranja in obdelave podatkov

Vprašalnika smo izdelali v spletnem orodju 1ka. Podatke smo zbirali malo več kot en mesec, od prvega tedna novembra do drugega tedna decembra 2023. K sodelovanju v kvantitativnem delu raziskave smo povabili vse naslovnike Erasmus+ vrtcev, osnovnih in srednjih šol, glasbenih šol in dijaških domov v Sloveniji, ki so v bazi podatkov CMEPIUS-a za obdobje 2014–2023. Nacionalna agencija CMEPIUS je povezavo na anketna vprašalnika, ki smo ju izdelali, poslala prek e-pošte naslovnikom, hkrati pa smo ravnatelje in koordinatorje prosili, da prošnjo za sodelovanje v raziskavi posredujejo še vsem strokovnim delavcem, ki so zaposleni na njihovem zavodu in so sodelovali v programih Erasmus+. Pridobljene kvantitativne podatke iz vprašalnikov smo obdelali s statističnim programom SPSS (različica 29). Poleg frekvenčnih analiz smo pri obdelavi podatkov uporabljali tudi osnovne deskriptivne statistične analize.

Pri **analizi šolske dokumentacije** smo oblikovali dve različni lestvici (glej zgoraj), s pomočjo katerih smo v šolski dokumentaciji iskali posamezne elemente Erasmus+ in jih razvrščali po lestvici. Za izhodišče smo vzeli šolsko dokumentacijo, ki se nanaša na načrtovanje, spremljanja, (o)vrednotenje in poročanje na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda, predpisano z *Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* ter podzakonskimi akti, ki natančneje opredeljujejo šolsko dokumentacijo po ravneh vzgoje in izobraževanja (npr. Zakon o osnovni šoli, Pravilnik o dokumentaciji v osnovni šoli). Na podlagi tega izhodišča smo v analizo vključili naslednjih pet dokumentov zavoda: program razvoja vzgojno-izobraževalnega zavoda, letni delovni načrt zavoda, vzgojni načrt zavoda, poročilo o realizaciji letnega delovnega načrta in samoevalvacijsko poročilo zavoda. Prvi trije dokumenti se na ravni zavoda nanašajo na načrtovanje, preostala dva na (o)vrednotenje in poročanje. V spodnji tabeli (tabela 7) prikazujemo posamezni analizirani dokument glede na njegovo vsebino, normativni status in njegovo povezanost s programom Erasmus+.

Tabela 7: Analizirana šolska dokumentacija glede na vrsto, vsebino in status dokumenta

Vrsta dokumenta	Vsebina dokumenta	Normativni status dokumenta	Vsebinska povezanost dokumenta z Erasmus+
Program razvoja zavoda	Načrtovanje dolgoročnih ciljev vzgojno-izobraževalnega zavoda (za 3 do 5 let) in strategij za doseganje le-teh	Obvezen dokument VIZ skladno z 49. členom ZOFVI; struktura/vsebina ni predpisana	Izhodišče za letni delovni načrt, vzgojni načrt
Letni delovni načrt za šolsko leto 2023/2024	Načrtovanje uresničevanja letnih/prednostnih ciljev, povezanih s šolskimi aktivnostmi, projekti, itd. tekočega leta	Obvezen dokument VIZ skladno z 49. členom ZOFVI; struktura/vsebina je predpisana v podzakonskih aktih (ZoŠ, ZVrt, ZSSPI)	Povezanost s programom razvoja, vzgojnim načrtom, poročilom o realizaciji LDN za preteklo leto
Vzgojni načrt	Načrtovanje vzgojnega delovanja vzgojno-izobraževalnega zavoda	Obvezen dokument VIZ skladno s 60d. členom Zakona o osnovni šoli; struktura/vsebina ni predpisana	Povezanost s programom razvoja, z letnim delovnim načrtom
Poročilo o realizaciji LDN za	Poročanje o realizaciji letnih/prednostnih ciljev, povezanih s šolskimi	Obvezen dokument VIZ skladno z 49. členom ZOFVI;	Povezanost s programom razvoja, letnim delovnim načrtom za tekoče šolsko

šolsko leto 2022/2023	aktivnostmi, projekti itd. preteklega šolskega leta	struktura/vsebina ni predpisana	leto, vzgojnim načrtom, samoevalvacijskim poročilom za preteklo leto
Samoevalvacijsko poročilo za šolsko leto 2022/2023	Analiziranje uspešnosti uresničevanja dolgoročnih ciljev programa razvoja na letni ravni	Obvezen dokument VIZ skladno z 49. členom ZOFVI; struktura/vsebina ni predpisana	Povezanost s programom razvoja, letnim delovnim načrtom, in vzgojnim načrtom

Odgovore, pridobljene s strukturiranimi pisnimi intervjuji z ravnatelji in koordinatorji Erasmus+, smo analizirali s pomočjo analize vsebine, ki je bila usmerjena na vnaprej opredeljene vsebinske sklope. Med analizo transkriptov smo skladno s tem oblikovali teme in kategorije:

Spremljanje učinkov projektov Erasmus+:

- načini spremljanja,
- primeri učinkov na ravni zavoda, učiteljev in učencev.

Učinke projektov Erasmus+ na vodenje:

- naučene lekcije,
- vpliv na vodenje zavoda.

Vključevanje oseb z manj priložnostmi:

- vključevanje učencev,
- vključevanje učiteljev.

Odgovore, pridobljene s strukturiranim pisnim intervjujem z vodjo šolskega sektorja nacionalne agencije CMEPIUS, smo pregledali in analizirali po področjih matrike in na podlagi odprtih vprašanj.

Omejitve raziskave

Glavna omejitev raziskave je povezana z vprašalnikom, ki je sestavljen tako, da lahko udeleženci večkrat podajajo socialno zaželene odgovore in so pri tem subjektivni, pri čemer npr. lahko precenijo ali podcenijo učinke, sposobnosti itd. Druga omejitev je način vzorčenja, pri zbiranju kvantitativnih podatkov je bilo uporabljeno priložnostno vzorčenje. Veljavnost ugotovitev je tako lahko omejena zaradi nereprezentativnosti vzorca, kar onemogoča posploševanje na populacijo. V raziskavo prav tako nismo vključili npr. ocenjevalcev vlog kot ciljne skupine, in ne drugega osebja na šolah, ki so bile vključene v Erasmus+ (npr. poleg koordinatorjev, ravnateljev ter učencev tudi strokovnih delavcev).

Hkrati že na tem mestu priporočamo, da se v prihodnje za celovit in primerljiv pristop k pripravi nacionalnega poročila pripravi jasna metodologija za celotno nacionalno poročilo, npr. kaj je skupno pri analizi vplivov po posameznih sektorjih in kaj različno/drugačno. Nepoenotena osnovna metodologija/pristop k skupnemu nacionalnemu poročilu namreč onemogoča celovit pristop k vrednotenju programa Erasmus+.

2.3 Analiza vprašalnikov

2.3.1 Uspešnost prijav projektov v okviru programa Erasmus+

Največ strokovnih delavcev v raziskavi (kar 87 %) je prijavilo projekt v okviru programa Erasmus+ in hkrati bilo uspešnih. Le 11 % strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašalnik, je bilo neuspešnih pri prijavljenem

projektu v okviru programa Erasmus+, 2 % strokovnih delavcev pa projekta sploh ni prijavilo. Strokovni delavci, ki so odgovorili, da so projekt prijavili, vendar so bili neuspešni ($N = 76$; 11 % celotnega vzorca), so med razlogi za neuspeh najbolj pogosto navajali neznanje pri pisanju prijav (57 %), nepoznavanje terminologije (34 %) ter nepoznavanje ciljev programa Erasmus+ (25 %). Pomanjkanje časa (16 %) ter neskladnost ciljev med programom Erasmus+ in vzgojno-izobraževalnim zavodom (7 %) sta bila med manj pogosto izbranimi razlogi. Nekateri strokovni delavci (16 %) pa so izbrali možnost drugo, kjer so v veliki večini navajali, da so prejeli dovolj točk, vendar je bilo preveč prijav in zato niso bili izbrani. Strokovni delavci, sodelujoči v raziskavi, ki projekta v okviru programa Erasmus+ še niso prijavili ($N = 13$; 2 % strokovnih delavcev celotnega vzorca), kot razlog za to v največji meri navajajo, da sama prijava in sodelovanje v projektu pomenita preveč administrativnega dela (67 %). Med ostalimi razlogi pa navajajo še, da projekti pomenijo preveč dodatnega dela (42 %), nimajo partnerjev v tujini in jih ne znajo poiskati (25 %), da si niso vzeli dovolj časa za pripravo vloge (25 %), težavo predstavlja tuj jezik (8 %), mednarodno sodelovanje ni del razvojnih načrtov vzgojno-izobraževalnega zavoda (8 %) ter druge razloge.

Strokovni delavci so na vprašanje, kaj bi jim pomagalo, da bi lahko prijavo še izboljšali, največkrat (v 15-ih primerih) navajali različne oblike prenosa dobrih praks, kot so npr. delavnice za pisanje prijav, na katerih so prisotne institucije, ki so bile na prijavah uspešne, možnost mentoriranja s strani institucij, ki so bile na prijavah uspešne, povezovanje med ustanovami, ki so bile uspešne na prijavah, in ustanovami, ki so bile neuspešne ali se še niso prijavile, delo na vzorčnih prijavah ipd. V 14-ih primerih so strokovni delavci izrazili željo po podrobnejših navodilih in podrobnejši razlagi razpisa (predvsem ciljev, terminologije in vsebin). Kar nekaj strokovnih delavcev ($N = 8$) je izrazilo željo, da bi prijavo pred oddajo pregledal strokovnjak s tega področja, malo manj pa si želi še več dodatnih izobraževanj ($N = 5$) ter administrativno pomoč pri pisanju prijave ($N = 4$). Prav tako si strokovni delavci želijo več časa za prijavo ($N = 2$) ter da bi na šoli le ena oseba (npr. koordinator) delala na prijavi ($N = 2$). Pri motivaciji za prijavo pa strokovni delavci izpostavljajo željo po manj administrativnega dela ($N = 4$), večji poudarek na predstavitvi šole in njenih dejavnostih znotraj projekta ($N = 2$) ter več možnosti za napredovanje strokovnih delavcev, ki pri projektih sodelujejo ($N = 2$).

2.3.2 Ocena vpliva projektov Erasmus+ na delo v vzgojno-izobraževalnih zavodih

V tem delu podrobneje predstavljamo odgovore tistih, ki so v okviru programa Erasmus+ projekt prijavili in bili uspešni. Strokovnih delavcev, ki so v okviru programa Erasmus+ projekt prijavili in bili uspešni, je v celotnem vzorcu raziskave 642, od tega jih 86 % prihaja iz osnovnih in srednjih šol, 14 % pa iz vrtcev. Med njimi je največ učiteljev iz osnovnih šol (56 %), sledijo ravnatelji in pomočniki ravnateljev (16 %), vzgojitelji in vzgojitelji pomočniki (12 %), svetovalni delavci (7 %) ter profesorji na srednjih šolah (5 %). Ostalih profilov (strokovni delavci v upravi in ostali) je približno 4 %. Povprečno število let delovne dobe med sodelujočimi v raziskavi je 16 let. Glede na vlogo, ki jo strokovni delavci opravljajo v okviru projekta Erasmus+, je v raziskavi sodelovalo največ koordinatorjev projekta (43 %). Približno četrtina strokovnih delavcev (24 %), ki je odgovarjala na vprašalnik, je v projektih Erasmus+ sodelovala kot udeleženec na mobilnostih E+, petina (20 %) pa v ožji projektni skupini. Približno 7 % sodelujočih v raziskavi je v projektih Erasmus+ imela vlogo ravnatelja, 3 % pa tehničnega vodje. Kar 80 % sodelujočih v raziskavi sodeluje v programu Erasmus+ 2021–2017, 56 % vprašanih pa je sodelovalo v programu Erasmus+ 2014–2020. Največ odstotkov vprašanih (66 %) je sodelovalo v sektorskem programu Ključni ukrep 1 – Mobilnost posameznikov (KA1), 58 % vprašanih je sodelovalo v sektorskem programu Ključni ukrep 2 – Sodelovanje za inovacije in izmenjavo dobrih praks (KA2), le 20 % pa v sektorskem programu akreditacij. Približno četrtina vprašanih (24 %) je v letih med 2014–2023 sodelovala v dveh projektih, približno petina pa pri treh (19 %) oziroma štirih (20 %). Pri osmih oziroma petih projektih v teh letih pa je sodelovalo 10 % vprašanih.

2.3.3 Ocena vpliva projektov na izobraževalni sistem in vzgojno-izobraževalni zavod, kjer so sodelujoči zaposleni

Vpetost projektov ERASMUS+ v delovanje vzgojno-izobraževalnega zavoda

Pri tem sklopu vprašanj so morali strokovni delavci na 4-stopenjski lestvici (1 = se sploh ne strinjam; 4 = se popolnoma strinjam) oceniti, v kolikšni meri se strinjajo s trditvami o tem, kako so projekti Erasmus+ vpeti v delovanje vzgojno-izobraževalnega zavoda, na katerem so zaposleni.

Osnovne in srednje šole

Tabela 8: Ocena vpetosti projektov Erasmus+ v delovanje osnovnih in srednjih šol

	<i>N</i>	<i>MIN.</i>	<i>MAKS.</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Cilji projektov Erasmus+ so vključeni v LDN VIZ-a.	454	3	4	3,42	0,49
Strategije za izvajanje projektov Erasmus+ so usklajene s cilji in prioriteta našega VIZ-a.	462	3	4	3,38	0,46
Naš VIZ ima jasno opredeljen dolgoročni razvojni načrt, ki vključuje projekte Erasmus+.	456	3	4	3,36	0,48
VIZ ima oblikovan tim za kakovost, ki povezuje programe/projekte E+ z dejavnostjo VIZ-a.	424	3	4	3,33	0,470
Ugotovitve evalvacije projektov Erasmus+ so del samoevalvacijskega poročila VIZ-a.	426	3	4	3,31	0,46
Projekti Erasmus+ so tesno povezani s kurikulumom in dejavnostmi našega VIZ-a.	464	3	4	3,30	0,46
Redno spremljamo in prilagajamo naše razvojne načrte, da odražajo izkušnje in rezultate iz projektov Erasmus+.	445	3	4	3,29	0,45
Načrtujemo in izvajamo strategije za zagotavljanje trajnosti rezultatov in učenja iz projektov Erasmus+.	451	3	4	3,29	0,45

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

Kot je razvidno iz tabele 8, se strokovni delavci iz osnovnih in srednjih šol (popolnoma) strinjajo z vsemi trditvami v tem sklopu in ocenjujejo, da so projekti Erasmus+ zelo vpeti v delovanje osnovnih in srednjih šol, na katerih so zaposleni ($M = 3,33$; $SD = 0,35$). Strokovni delavci se najbolj strinjajo s trditvijo, da so cilji projektov Erasmus+ vključeni v letni delovni načrt vzgojno-izobraževalnih zavodov ($M = 3,42$; $SD = 0,49$), najmanj pa s trditvama, da redno spremljajo in prilagajajo svoje razvojne načrte, da odražajo izkušnje in rezultate projektov Erasmus+ ($M = 3,29$; $SD = 0,45$) ter da načrtujejo in izvajajo strategije za zagotavljanje trajnosti rezultatov in učenja iz projektov Erasmus+ ($M = 3,29$; $SD = 0,45$). Pri tem pa je treba poudariti, da so razlike med obema ocenama zelo majhne.

Vrtci

Tabela 9: Ocena vpetosti projektov Erasmus+ v delovanje vrtcev

	<i>N</i>	<i>MIN.</i>	<i>MAKS.</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Cilji projektov Erasmus+ so vključeni v LDN VIZ-a.	72	3	4	3,58	0,50
Projekti Erasmus+ so tesno povezani s kurikulumom in dejavnostmi našega VIZ-a.	72	3	4	3,51	0,50
Naš VIZ ima jasno opredeljen dolgoročni razvojni načrt, ki vključuje projekte Erasmus+.	71	3	4	3,48	0,50
VIZ ima oblikovan tim za kakovost, ki povezuje programe/projekte Erasmus+ z dejavnostjo VIZ-a.	67	3	4	3,43	0,50
Ugotovitve evalvacije projektov Erasmus+ so del samoevalvacijskega poročila VIZ-a.	69	3	4	3,42	0,50

Strategije za izvajanje projektov Erasmus+ so usklajene s cilji in prioriteta našega VIZ-a.	73	3	4	3,41	0,50
Načrtujemo in izvajamo strategije za zagotavljanje trajnosti rezultatov in učenja iz projektov Erasmus+.	71	3	4	3,35	0,48
Redno spremljamo in prilagajamo naše razvojne načrte, da odražajo izkušnje in rezultate iz projektov Erasmus+.	70	3	4	3,31	0,47

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

Podobno se tudi strokovni delavci, zaposleni v vrtcih, (popolnoma) strinjajo z vsemi trditvami v tem sklopu in ocenjujejo, da so projekti Erasmus+ precej vpeti v delovanje vrtcev, v katerih so zaposleni ($M = 3,43$; $SD = 0,35$). Prav tako se v povprečju najbolj strinjajo s trditvijo, da so cilji projektov Erasmus+ vključeni v letne delovne načrte vzgojno-izobraževalnih zavodov, kjer so zaposleni, najmanj pa s trditvijo, da redno spremljajo in prilagajajo razvojne načrte, da izražajo izkušnje in rezultate iz projektov Erasmus+. Tudi tu so razlike med ocenami trditev zelo majhne.

Spremljanje rezultatov in učinkov projektov Erasmus+

Pri tem sklopu vprašanj so strokovni delavci na 4-stopenjski lestvici (1 = se sploh ne strinjam; 4 = se popolnoma strinjam) ocenjevali, v kolikšni meri se strinjajo s trditvami, ki so se nanašale na spremljanje rezultatov in učinkov projektov Erasmus+.

Osnovne in srednje šole

Tabela 10: Ocena spremljanja rezultatov in učinkov projektov Erasmus+ na osnovnih in srednjih šolah

	<i>N</i>	<i>MIN.</i>	<i>MAKS.</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Ugotovitve evalvacije projektov uporabljamo za informiranje in izboljšanje prihodnjih projektov.	433	3	4	3,44	0,50
Rezultate evalvacij in uspešne zgodbe aktivno delimo znotraj VIZ-a, z drugimi VIZ in širšo skupnostjo.	452	3	4	3,44	0,50
Redno zbiramo povratne informacije od vseh vključenih, da bi ocenili zadovoljstvo in angažiranost.	452	3	4	3,40	0,49
Izvajamo redno spremljanje in vmesno poročanje, kar nam pomaga slediti napredku in se pravočasno odzvati na morebitne izzive.	453	3	4	3,38	0,49
Naši projekti Erasmus+ imajo jasno opredeljene, merljive cilje, s katerimi ocenjujemo njihovo uspešnost in učinkovitost.	453	3	4	3,37	0,48
Povratne informacije in ugotovitve evalvacije projektov Erasmus+ uporabljamo za razvojno načrtovanje.	425	3	4	3,33	0,47
Analiziramo rezultate in učinke projektov, da bi razumeli, kako prispevajo k ciljem razvoja VIZ-a.	443	3	4	3,30	0,46
Dolgoročne učinke in vplive naših projektov Erasmus+ merimo tudi po zaključku projektov.	410	3	4	3,28	0,45

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

Vsi strokovni delavci iz osnovnih in srednjih šol, ki so sodelovali v raziskavi, se (popolnoma) strinjajo tudi z vsemi trditvami na področju spremljanja rezultatov in učinkov projektov Erasmus+ in ocenjujejo, da redno spremljajo rezultate in učinke projektov Erasmus+ ($M = 3,37$; $SD = 0,37$). Strokovni delavci se v tem sklopu najbolj strinjajo s trditvijo, da ugotovitve evalvacij projektov uporabljajo za informiranje in izboljšanje prihodnjih projektov ($M = 3,44$; $SD = 0,50$) ter da rezultate evalvacij in uspešne zgodbe aktivno delijo znotraj vzgojno-izobraževalnega zavoda ter s širšo skupnostjo ($M = 3,44$; $SD = 0,50$). Po drugi strani pa rezultati kažejo, da dolgoročne učinke in

vplive svojih projektov Erasmus+ manj merijo tudi po zaključku projektov ($M = 3,28$; $SD = 0,45$). Tudi tu je treba poudariti, da so razlike v stopnji strinjanja med trditvami v tem sklopu zelo majhne.

Vrtci

Tabela 11: Ocena spremljanja rezultatov in učinkov projektov Erasmus+ v vrtcih

	<i>N</i>	<i>MIN.</i>	<i>MAKS.</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Rezultate evalvacij in uspešne zgodbe aktivno delimo znotraj vrtca, z drugimi VIZ in širšo skupnostjo.	69	3	4	3,64	0,48
Redno zbiramo povratne informacije od vseh vključenih, da bi ocenili zadovoljstvo in angažiranost.	69	3	4	3,57	0,50
Izvajamo redno spremljanje in vmesno poročanje, kar nam pomaga slediti napredku in se pravočasno odzivati na morebitne izzive.	70	3	4	3,56	0,50
Ugotovitve evalvacije projektov uporabljamo za informiranje in izboljšanje prihodnjih projektov.	69	3	4	3,55	0,50
Naši projekti Erasmus+ imajo jasno opredeljene, merljive cilje, s katerimi ocenjujemo njihovo uspešnost in učinkovitost.	69	3	4	3,48	0,50
Povratne informacije in ugotovitve evalvacije projektov Erasmus+ uporabljamo za razvojno načrtovanje.	68	3	4	3,44	0,50
Analiziramo rezultate in učinke projektov, da bi razumeli, kako prispevajo k ciljem razvoja vrtca.	68	3	4	3,40	0,49
Dolgoročne učinke in vplive naših projektov Erasmus+ merimo tudi po zaključku projektov.	64	3	4	3,39	0,49

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

Tudi zaposleni v vrtcih ocenjujejo, da redno spremljajo rezultate in učinke projektov Erasmus+ v vrtcih, na katerih so zaposleni ($M = 3,50$; $SD = 0,35$), saj so vse trditve v tem sklopu ocenili z ocenami med 3 (se strinjam) ali 4 (popolnoma se strinjam). Zaposleni v vrtcih, ki so sodelovali v raziskavi, se v povprečju najbolj strinjajo s tem, da rezultate evalvacij in uspešne zgodbe aktivno delijo znotraj vrtca, z drugimi vzgojno-izobraževalnimi zavodi ter s širšo skupnostjo ($M = 3,64$; $SD = 0,48$), najmanj pa s tem, da dolgoročne učinke in vplive projektov Erasmus+ merijo tudi po zaključku projektov ($M = 3,39$; $SD = 0,49$). Tudi v tem sklopu vprašanj so razlike v srednjih vrednostih zelo majhne.

2.3.4 Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na različna področja dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih

Pri tem sklopu vprašanj so strokovni delavci na 5-stopenjski lestvici ocenjevali, v kolikšni meri ocenjujejo trajanje učinkov na različna področja dela v vzgojno-izobraževalnih zavodih (1 = dolgoročno negativen vpliv; 5 = dolgoročno pozitiven vpliv), v katerih so zaposleni.

Osnovne in srednje šole

Tabela 12: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na različna področja dela v osnovnih in srednjih šolah

	<i>N</i>	<i>MIN.</i>	<i>MAKS.</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
--	----------	-------------	--------------	----------	-----------

profesionalno sodelovanje med zaposlenimi	426	1	5	4,63	0,64
stiki strokovnih delavcev s tujimi strokovnimi delavci	427	1	5	4,61	0,59
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	427	1	5	4,58	0,69
prepoznavnost našega VIZ v lokalnem, nacionalnem in mednarodnem okolju	427	1	5	4,56	0,67
delovanje v nacionalnih in mednarodnih projektih	426	1	5	4,54	0,74
izvajanje dodatnih dejavnosti za učence, dijake	427	1	5	4,51	0,63
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov z VIZ v tujini	427	1	5	4,49	0,75
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	427	1	5	4,48	0,69
sodelovanje med strokovnimi delavci in ravnateljem	427	1	5	4,43	0,79
pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	427	1	5	4,43	0,84
podpora strokovnim delavcem s strani ravnatelja	427	1	5	4,42	0,83
uporaba IKT v VIZ	426	1	5	4,42	0,79
lažja identifikacija tem za sodelovanje v nacionalnih in mednarodnih projektih	427	1	5	4,42	0,76
komunikacija med zaposlenimi	424	1	5	4,41	0,79
uspešnost pri izboru v nacionalnih in mednarodnih projektih	421	1	5	4,39	0,80
izvajanje obveznega programa VIZ	426	1	5	4,26	0,82
sodelovanje s starši učencev, dijakov	426	1	5	4,17	0,80
sodelovanje z drugimi VIZ v Sloveniji	427	1	5	4,04	0,84

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

V povprečju strokovni delavci, zaposleni na osnovnih in srednjih šolah, ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ pozitiven vpliv na različna področja dela v zavodih, kjer so zaposleni ($M = 4,44$; $SD = 0,52$). Strokovni delavci ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ najbolj pozitiven dolgoročen vpliv na profesionalno sodelovanje ($M = 4,63$; $SD = 0,64$). Med področji dela v sklopu vprašanja pa strokovni delavci v povprečju najnižje ocenjujejo učinke na sodelovanje z drugimi vzgojno-izobraževalnimi institucijami v Sloveniji, vendar še vedno ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ na to področje le kratkoročno pozitiven vpliv ($M = 4,04$; $SD = 0,84$). Tudi znotraj tega vprašanja so razlike v ocenah trajanja učinkov projektov Erasmus+ na različna področja dela zelo majhne.

Vrtci

Tabela 13: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na različna področja dela v vrtcih

	<i>N</i>	<i>MIN.</i>	<i>MAKS.</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
prepoznavnost našega vrtca v lokalnem, nacionalnem in mednarodnem okolju	62	3	5	4,79	0,45
izvajanje dodatnih dejavnosti za otroke	62	3	5	4,71	0,52
profesionalno sodelovanje med zaposlenimi	61	1	5	4,70	0,64
podpora strokovnim delavcem s strani ravnatelja	62	1	5	4,66	0,75
sporazumevalna zmožnost zaposlenih v tujem jeziku	62	3	5	4,66	0,54
stiki strokovnih delavcev s tujimi strokovnimi delavci	62	4	5	4,65	0,48
delovanje v nacionalnih in mednarodnih projektih	61	3	5	4,62	0,61
pripravljenost kolektiva na navezovanje stikov z vrtci v tujini	62	3	5	4,60	0,66
sodelovanje med strokovnimi delavci in ravnateljem	62	1	5	4,58	0,74
uspešnost pri izboru v nacionalnih in mednarodnih projektih	62	3	5	4,58	0,71
uporaba IKT v vrtcu	62	3	5	4,55	0,76
lažja identifikacija tem za sodelovanje v nacionalnih in mednarodnih projektih	62	3	5	4,53	0,67
komunikacija med zaposlenimi	61	1	5	4,52	0,85

pripravljenost kolektiva za sodelovanje v novih projektih	62	1	5	4,50	0,80
občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem	61	1	5	4,48	0,87
sodelovanje s starši otrok	61	3	5	4,36	0,75
izvajanje obveznega programa vrtca	62	3	5	4,35	0,77
sodelovanje z drugimi vrtci v Sloveniji	61	3	5	4,10	0,83

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

Podobno tudi strokovni delavci iz vrtcev v povprečju ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ dolgoročno pozitiven vpliv na različna področja dela v vrtcih ($M = 4,55$; $SD = 0,47$). Zaposleni v vrtcih ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ najbolj dolgoročno pozitiven vpliv na prepoznavnost vrtca v lokalnem, nacionalnem in mednarodnem okolju ($M = 4,79$; $SD = 0,45$). Po drugi strani pa najnižje ocenjujejo učinek projektov Erasmus+ na sodelovanje z drugimi vrtci v Sloveniji, kljub vsemu pa menijo, da je ta učinek kratkoročno pozitiven ($M = 4,10$; $SD = 0,83$).

2.3.5 Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na delo strokovnih delavcev vzgojno-izobraževalnih zavodov

Tudi pri tem sklopu vprašanj so strokovni delavci na 5-stopenjski lestvici ocenjevali, v kolikšni meri ocenjujejo trajanje učinkov na delo strokovnih delavcev vzgojno-izobraževalnih zavodov (1 = dolgoročno negativen vpliv; 5 = dolgoročno pozitiven vpliv), kjer so zaposleni.

Osnovne in srednje šole

Tabela 14: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na delo strokovnih delavcev v osnovnih in srednjih šolah

	<i>N</i>	<i>MIN.</i>	<i>MAKS.</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
uporaba raznolikih oblik in metod poučevanja	410	3	5	4,63	0,59
razvoj socialnih kompetenc strokovnih delavcev	410	2	5	4,61	0,63
razvoj organizacijskih in vodstvenih veščin strokovnih delavcev (zmožnost in pripravljenost organiziranja in vodenja projektov ter timov)	410	3	5	4,61	0,66
usposobljenost strokovnih delavcev v znanju tujih jezikov	407	2	5	4,60	0,66
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	410	2	5	4,60	0,61
poznavanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	409	2	5	4,60	0,60
uporaba novih učnih pripomočkov in gradiv	410	3	5	4,59	0,62
profesionalno sodelovanje med strokovnimi delavci	410	2	5	4,57	0,62
motiviranost strokovnih delavcev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	409	2	5	4,56	0,63
odnos strokovnih delavcev z učenci, dijaki	409	3	5	4,49	0,71
medpredmetno povezovanje	410	2	5	4,46	0,65
razvoj digitalnih kompetenc strokovnih delavcev	410	3	5	4,45	0,73
ozaveščenost strokovnih delavcev o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	409	3	5	4,43	0,73
uporaba sodelovalnega učenja pri pouku	410	3	5	4,41	0,69
ozaveščenost strokovnih delavcev o skupni evropski dediščini	409	3	5	4,35	0,78
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	409	2	5	4,33	0,78
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	407	3	5	4,20	0,82
spodbujanje individualnega dela pri pouku	410	3	5	4,19	0,80
vključevanje učencev, dijakov v odločanje o poteku učenja	407	1	5	4,11	0,81
zmožnost strokovnih delavcev za delo z otroki s posebnimi potrebami	408	2	5	3,94	0,88

obremenitev strokovnih delavcev	407	1	5	3,12	1,21
---------------------------------	-----	---	---	------	------

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

Strokovni delavci iz srednjih in osnovnih šol, ki so sodelovali v raziskavi, v povprečju ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ pozitiven vpliv ($M = 4,37$; $SD = 0,45$) na delo strokovnih delavcev v osnovnih in srednjih šolah. Kot področje dela strokovnih delavcev, na katerega imajo projekti Erasmus+ najbolj dolgoročen vpliv, ocenjujejo uporabo raznolikih oblik in metod poučevanja ($M = 4,63$; $SD = 0,59$), poleg tega v povprečju ocenjujejo, da na obremenitev strokovnih delavcev projekti Erasmus+ nimajo vpliva ($M = 4,12$; $SD = 1,21$).

Vrtci

Tabela 15: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na delo strokovnih delavcev v vrtcih

	<i>N</i>	<i>MIN.</i>	<i>MAKS.</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
uporaba sodelovalnega učenja v skupini otrok	58	3	5	4,55	0,68
spodbujanje individualnega dela v skupini otrok	58	3	5	4,40	0,82
medpodročno povezovanje kurikula	57	3	5	4,61	0,67
uporaba novih učnih pripomočkov in gradiv	58	3	5	4,71	0,56
profesionalno sodelovanje med strokovnimi delavci	58	3	5	4,67	0,57
obremenitev strokovnih delavcev	58	1	5	3,47	1,13
seznanjenost z novimi oblikami in metodami poučevanja	58	3	5	4,62	0,64
uporaba raznolikih oblik in metod poučevanja	58	3	5	4,74	0,55
vključevanje lastne kulture in dediščine v poučevanje	58	3	5	4,43	0,77
zmožnost strokovnih delavcev za delo z otroki s posebnimi potrebami	58	3	5	4,24	0,82
razvoj digitalnih kompetenc strokovnih delavcev	57	3	5	4,58	0,65
razvoj socialnih kompetenc strokovnih delavcev	57	3	5	4,72	0,56
razvoj organizacijskih in vodstvenih veščin strokovnih delavcev (zmožnost in pripravljenost organiziranja in vodenja projektov ter timov)	57	1	5	4,61	0,77
usposobljenost strokovnih delavcev v znanju tujih jezikov	57	3	5	4,63	0,59
odnos strokovnih delavcev z otroki	57	3	5	4,54	0,76
ozaveščenost strokovnih delavcev o skupni evropski dediščini	57	3	5	4,39	0,82
ozaveščenost strokovnih delavcev o evropskih kulturnih in moralnih vrednotah	57	3	5	4,40	0,75
poznavanje evropskih institucij in njihovega delovanja	57	2	5	4,14	0,83
poznavanje sistemov izobraževanja v državah partnericah	58	3	5	4,69	0,54
motiviranost strokovnih delavcev za uvajanje sprememb in novosti v poučevanje	58	3	5	4,59	0,62
vključevanje otrok v odločanje o poteku učenja	58	3	5	4,26	0,85

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

V splošnem zaposleni v vrtcih, ki so sodelovali v raziskavi, ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ na delo strokovnih delavcev v vrtcih pozitiven vpliv ($M = 4,48$; $SD = 0,45$). Zaposleni v vrtcih ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ najbolj dolgoročni učinek na uporabo sodelovalnega učenja v skupini otrok ($M = 4,55$; $SD = 0,68$). Izmed vseh naštetih področij so strokovni delavci iz vrtcev najnižje ocenili vključevanje otrok v odločanje o poteku učenja, za katerega trdijo, da imajo projekti Erasmus+ kratkoročni pozitivni vpliv ($M = 4,26$; $SD = 0,85$). Tudi na tem področju se ocene trajanja učinkov projektov Erasmus+ na delo strokovnih delavcev v vrtcih ne razlikujejo veliko.

2.3.6 Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na učence, dijake in otroke v vzgojno-izobraževalnih zavodih

Tudi pri tem sklopu vprašanj so strokovni delavci na 5-stopenjski lestvici ocenjevali, v kolikšni meri ocenjujejo trajanje učinkov na učence, dijake in otroke v vzgojno-izobraževalnih zavodih (1 = dolgoročno negativen vpliv; 5 = dolgoročno pozitiven vpliv), kjer so zaposleni.

Osnovne in srednje šole

Tabela 16: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na delo učencev in dijakov v osnovnih in srednjih šolah

	N	MIN.	MAKS.	M	SD
ozaveščenost in poznavanje različnih kultur	408	3	5	4,65	0,60
samozavest pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika	409	3	5	4,64	0,65
spoštovanje različnost	408	3	5	4,64	0,62
sodelovalne veščine	409	3	5	4,62	0,59
znanje tujih jezikov	408	3	5	4,61	0,66
želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini	409	3	5	4,61	0,63
zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo	409	3	5	4,59	0,60
ozaveščenost učencev, dijakov o jezikovni raznovrstnosti v Evropi	409	3	5	4,57	0,66
motiviranost za učenje tujih jezikov	409	3	5	4,53	0,68
želja po pridobivanju novega znanja	408	3	5	4,52	0,68
izražanje ustvarjalnosti	409	3	5	4,51	0,64
zmožnost kritičnega razmišljanja	409	2	5	4,46	0,72
razvoj digitalnih kompetenc	408	3	5	4,43	0,74
oblikovanje evropske identitete in državljanstva	409	3	5	4,35	0,76
poznavanje in uporaba strategij učenja	409	3	5	4,19	0,82
razvoj podjetnosti in samoiniciativnost	408	1	5	4,11	0,85
sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku	407	2	5	4,09	0,89

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; MIN. = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, MAKS. = najvišja označena vrednost pri odgovorih, M = srednja vrednost; SD = standardni odklon

V splošnem strokovni delavci iz osnovnih in srednjih šol v raziskavi ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ na učence in dijake pozitiven vpliv ($M = 4,48$; $SD = 0,51$). Podrobneje so ocenili ozaveščenost in poznavanje različnih kultur s strani dijakov in učencev kot tisto področje, na katerega imajo projekti Erasmus+ najbolj dolgoročno pozitiven vpliv ($M = 4,48$; $SD = 0,51$), sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku učencev in dijakov pa kot tisto področje, na katerega imajo projekti Erasmus+ le kratkoročno pozitiven vpliv ($M = 4,09$; $SD = 0,89$). Tudi na tem področju so razlike v srednjih vrednostih ocen trajanja učinkov med trditvami zelo majhne.

Vrtci

Tabela 17: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na otroke v vrtcih

	N	MIN.	MAKS.	M	SD
spoštovanje različnost	57	3	5	4,68	0,57
sodelovalne veščine	56	3	5	4,59	0,73
ozaveščenost in poznavanje različnih kultur	57	3	5	4,58	0,57
izražanje ustvarjalnosti	57	3	5	4,58	0,71
želja po pridobivanju novega znanja	57	2	5	4,46	0,80
zmožnost kritičnega razmišljanja	56	2	5	4,45	0,78
zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo	56	3	5	4,43	0,68

ozaveščenost učencev, dijakov o jezikovni raznovrstnosti v Evropi	57	3	5	4,28	0,77
želja po sodelovanju z vrstniki doma in v tujini	57	3	5	4,28	0,84
motiviranost za učenje tujih jezikov	56	3	5	4,27	0,80
razvoj digitalnih kompetenc	57	3	5	4,26	0,84
samozavest pri uporabi oz. govorjenju tujega jezika	57	3	5	4,16	0,82
poznavanje in uporaba strategij učenja	56	3	5	4,16	0,89
razvoj podjetnosti in samoiniciativnost	57	3	5	4,14	0,88
znanje tujih jezikov	57	3	5	4,11	0,88
oblikovanje evropske identitete in državljanstva	57	3	5	4,09	0,85
sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku	56	3	5	4,07	0,91

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

Tudi zaposleni v vrtcih ocenjujejo učinke projektov Erasmus+ na otroke v povprečju kot pozitivne ($M = 4,34$; $SD = 0,56$). Glede na trditve v tem sklopu zaposleni v vrtcih ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ najbolj dolgoročno pozitiven vpliv na spoštovanje različnosti med otroki ($M = 4,68$; $SD = 0,57$). Področje, za katerega pa zaposleni v vrtcih ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ le kratkoročno pozitiven vpliv, pa so sporazumevalne zmožnosti v maternem jeziku pri otrocih ($M = 4,07$; $SD = 0,91$). Kot na drugih področjih, so tudi tu razlike v srednjih vrednostih pri trditvah zelo majhne.

2.3.7 Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na sistem vzgoje in izobraževanja

Tudi pri tem sklopu vprašanj so strokovni delavci na 5-stopenjski lestvici ocenjevali, v kolikšni meri ocenjujejo trajanje učinkov na sistem vzgoje in izobraževanja v Sloveniji (1 = dolgoročno negativen vpliv; 5 = dolgoročno pozitiven vpliv).

Osnovne in srednje šole

Tabela 18: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na sistem vzgoje in izobraževanja glede na opažanje strokovnih delavcev, zaposlenih v osnovnih in srednjih šolah

	<i>N</i>	<i>MIN.</i>	<i>MAKS.</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
profesionalni razvoj strokovnih delavcev	397	1	5	4,77	0,54
razširjanje dobrih praks znotraj Slovenije	398	3	5	4,59	0,62
splošen dvig kakovosti učenja/poučevanja	398	2	5	4,59	0,65
razširjanje dobrih praks v Evropi	398	3	5	4,57	0,65
inovacije na področju šolstva	397	3	5	4,56	0,66
pomen vseživljenjskega učenja v Evropi	397	2	5	4,56	0,69
krepitev kakovosti šolskega sistema	396	3	5	4,52	0,72
internacionalizacija šolskega sistema	392	3	5	4,50	0,72
medsebojno sodelovanje različnih deležnikov (strokovnih delavcev, odločevalcev, lokalne skupnosti ...)	397	2	5	4,49	0,68
podpora nacionalnim politikam	395	2	5	3,98	0,86
nadgradnja nacionalnih politik	394	3	5	3,95	0,85

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

V povprečju strokovni delavci iz osnovnih in srednjih šol, vključeni v raziskavo, ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ pozitiven vpliv na nacionalni sistem vzgoje in izobraževanja ($M = 4,46$; $SD = 0,52$). Izmed vseh naštetih področij strokovni delavci ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ najbolj dolgoročno pozitiven vpliv na profesionalni razvoj strokovnih delavcev ($M = 4,77$; $SD = 0,54$), na podporo nacionalnim politikam ($M = 3,98$; SD

= 0,86) in nadgradnjo ($M = 3,95$; $SD = 0,85$) nacionalnih politik imajo po njihovem mnenju projekti Erasmus+ le kratkoročen učinek. Tudi na tem področju so razlike v srednjih vrednostih ocen zelo majhne.

Vrtci

Tabela 19: Ocena trajanja učinkov projektov Erasmus+ na sistem vzgoje in izobraževanja glede na opažanje strokovnih delavcev, zaposlenih v vrtcih

	<i>N</i>	<i>MIN.</i>	<i>MAKS.</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
profesionalni razvoj strokovnih delavcev	55	3	5	4,91	0,35
krepitev kakovosti šolskega sistema	56	3	5	4,88	0,43
pomen vseživljenjskega učenja v Evropi	56	4	5	4,88	0,33
razširjanje dobrih praks znotraj Slovenije	56	3	5	4,86	0,40
razširjanje dobrih praks v Evropi	55	4	5	4,85	0,36
inovacije na področju šolstva	56	3	5	4,82	0,51
splošen dvig kakovosti učenja/poučevanja	56	3	5	4,80	0,48
internacionalizacija šolskega sistema	55	3	5	4,71	0,60
medsebojno sodelovanje različnih deležnikov (strokovnih delavcev, odločevalcev, lokalne skupnosti ...)	56	3	5	4,68	0,61
nadgradnja nacionalnih politik	56	3	5	4,14	0,88
podpora nacionalnim politikam	56	3	5	4,09	0,90

N = število strokovnih delavcev, ki je odgovorilo na vprašanje; *MIN.* = najmanjša označena vrednost pri odgovorih, *MAKS.* = najvišja označena vrednost pri odgovorih, *M* = srednja vrednost; *SD* = standardni odklon

Tudi strokovni delavci, zaposleni v vrtcih, v splošnem ocenjujejo učinke projektov Erasmus+ na sistem vzgoje in izobraževanja v Sloveniji kot pozitivne ($M = 4,69$; $SD = 0,36$). Enako kot strokovni delavci iz osnovnih in srednjih šol tudi zaposleni v vrtcih ocenjujejo, da imajo projekti Erasmus+ na profesionalni razvoj strokovnih delavcev dolgoročno pozitivne učinke ($M = 4,91$; $SD = 0,35$), na nadgradnjo ($M = 4,14$; $SD = 0,88$) in podporo ($M = 4,09$; $SD = 0,90$) nacionalnim politikam pa kratkoročno pozitivne učinke. Podobno kot drugje, so tudi tu razlike v srednjih vrednostih ocen zelo majhne.

2.4 Analiza šolske dokumentacije

2.4.1 Analiza dokumentacije, povezane z načrtovanjem

V zvezi s **povezanostjo programov Erasmus+ s programi razvoja zavodov** smo ugotovili:

- 7 zavodov ima opredeljen program razvoja, pri čemer:
 - o 5 zavodov ima program razvoja, v vseh primerih programi vključujejo tudi Erasmus+ in/ali mednarodno sodelovanje. Vseh 5 zavodov, ki ima program razvoja, ima tudi izdelane akcijske načrte s prednostnimi področji, cilji, dejavnostmi, kazalniki in nosilci.
- Primeri:
- V programu razvoja 2020–2025 za vzgojno-izobraževalni zavod je v razdelku *Projekti* zapisano: "Pri uresničevanju programa razvoja bomo nadaljevali s številnimi uspešnimi projekti, ki jih razvijamo in bodo trajali več let. V okviru projektov bomo sledili dolgoročnim ciljem zavoda – razvijali bomo programe za skupnost, za zaščito okolja in

mednarodno osveščenost. Še v večji meri se bomo vključevali v mednarodne projekte, ki neposredno spodbujajo učni proces, prispevajo k večji motiviranosti in zadovoljstvu pri vsakdanjem delu ter večji odličnosti zavoda. Pri tem bomo sledili ciljem, kot so: krepitev aktivnega in odgovornega državljanstva, razvijanje inovativnih rešitev v šolskem prostoru, promoviranje ter utrjevanje skupnih evropskih vrednot in evropskega državljanstva, medgeneracijsko sodelovanje, trajnostni razvoj ter razvijanje ročnih spretnosti ter ustvarjalnosti.”

- V programu razvoja 2022–2027 za vzgojno-izobraževalni zavod je med prioritetskimi cilji vzgojno-izobraževalnega dela kot dejavnost zapisano: *“Skozi projekte Erasmus+ bomo krepili pridobivanje novega znanja in ozaveščenosti o steklu, dvigovali državljanske kompetence in krepili jezikovne spretnosti.”*
- V programu razvoja 2019–2024 za vzgojno-izobraževalni zavod je v okviru prednostnega področja zapisano *“povečujemo obseg trajnega in uporabnega znanja”*, pri cilju *“dvig nivoja komunikacije in govornega izražanja”*, pri *“načinu spremljanja (kazalniki)”* je zapisano *“število strokovnih delavcev in učencev, udeleženih v mednarodnih projektih”*. Na prednostnem področju *“razvoj zaposlenih”* s ciljem *“izmenjava delovnih praks”* in *“omogočanje stalnega strokovnega spopolnjevanja”* je zapisano *“Erasmus+”* in *“hospitacije in poučevanje na šolah v tujini”*.
- V programu razvoja 2018/2019–2023/2024 za vzgojno-izobraževalni zavod je ena izmed prednostnih nalog *“mednarodno povezovanje”*, cilj *“vključevanje v mednarodne povezave in projekte”*, dejavnosti *“eTwinning, KA1, KA2, Unesco projekti”*, nosilec *“vodstvo zavoda in strokovni delavci”*.
 - 2 zavoda imata program razvoja, ki pa ne vključuje Erasmus+ in/ali mednarodnega sodelovanja.
- 6 zavodov nima programa razvoja, pri čemer:
 - 3 zavodi nimajo programa razvoja, vendar imajo v letnih delovnih načrtih zavodov zapisane dolgoročne cilje, ki omenjajo in izpostavljajo tudi Erasmus+ in/ali mednarodno sodelovanje.

Primeri:

 - V letnem delovnem načrtu vzgojno-izobraževalnega zavoda je med *“dolgoročnimi cilji”*, pod *“aktivnosti”* zapisano *“vključevanje v mednarodne projekte, eTwinning, Erasmus+”*, med *“kazalniki”* pa *“uspešna prijava na mednarodne razpise in vključitev skupine ali posameznega strokovnega delavca v mednarodno sodelovanje”*.
 - V letnem delovnem načrtu vzgojno-izobraževalnega zavoda je med *“razvojnimi nalogami zavoda”* zapisano: *“Naša šola bo s pomočjo evropskih sredstev, pridobljenih z akreditacijo Erasmus+, v letih 2021–2027 razvijala naslednje vsebine in cilje: lokalna povezanost in samozavest (pot do odkrivanja tujih kultur, izboljšanje mednarodnega in medkulturnega sodelovanja ...), spodbuditi vse udeležence, da spremenijo pogled na potrošnjo in spremenijo navade tako, da podpirajo trajnostni razvoj, razvijati odgovorno prehranjevanje (poseganje po lokalni in sezonski hrani, zmanjšanje zavržene hrane, uživanje zdrave hrane), izboljšati računalniško pismenost učiteljev in učencev ter povečati aktivno vlogo učencev v učnem procesu.”*
 - 3 zavodi nimajo programa razvoja, prav tako nimajo med dolgoročnimi cilji zavodov v letnih delovnih načrtih zapisnih dejavnosti, aktivnosti, ciljev in akcij Erasmus+ in/ali mednarodnega sodelovanja.

V zvezi s **povezanostjo programov Erasmus+ z letnimi delovnimi načrti zavodov** smo ugotovili:

- 3 zavodi imajo v letnih delovnih načrtih zapisane cilje tekočega šolskega leta in tudi jasno izpostavljeno povezavo med cilji programov Erasmus+ in cilji zavoda v tekočem šolskem letu ter dolgoročnimi cilji zavoda.
- Primer:

- Vzgojno-izobraževalni zavod ima v programu razvoja med cilji zapisano *“izmenjava delovnih praks, omogočanje stalnega strokovnega spopolnjevanja, spodbujanje vrednot vključevanja, raznolikosti, strpnosti in demokratičnega sodelovanja”*. Pod ciljema *“razvijanje e-kompetenc”* ter *“krepitev trajnostnega razmišljanja”* ima kot *“prednostne naloge”* zapisano *“vključevanje učencev in strokovnih delavcev v mednarodne projekte Erasmus+”*, v letnem delovnem načrtu pa v razdelku *Projekti* piše: *“V letošnjem šolskem letu bomo izboljševali računalniško pismenost in povečevali aktivno vlogo učencev v učnem procesu ter krepili kompetence za trajnostni razvoj, saj sta v teku že dva projekta, odobrena pred pridobitvijo akreditacije.”*
- 10 zavodov ima v letnih delovnih načrtih zapisane cilje za tekoče šolsko leto; v letnem delovnem načrtu so omenjeni in izpostavljeni tudi projekti Erasmus+, vendar ne med cilji, ampak so zapisani zgolj v poglavju/razdelku *Projekti* ali *Stalno strokovno spopolnjevanje*, pri čemer opisi ostajajo na ravni opisov projektov z dejavnostmi, iz zapisa ni razvidna jasna povezanost ciljev zavoda z vsebino projektov Erasmus+, čeravno vsebinska analiza dokumentacije povezano med letnimi cilji zavoda ter vsebino projektov potrди.

Primeri:

- Letni delovni načrt vzgojno-izobraževalnega zavoda ima v razdelku *Projekti* zapisano: *“Mednarodni projekt Erasmus KA1, cilji: krepitev sodelovanja med državami EU, usposabljanje v tujini, mobilnost strokovnih delavcev, udeležba na strukturiranih tečajih, razvijanje, testiranje in implementacija inovativnih pristopov in praksa za otroke, osebe in organizacije, izmenjava izkušenj in dobrih praks, sodelovanje na mednarodnem nivoju.”*
- Letni delovni načrt vzgojno-izobraževalnega zavoda ima v razdelku *Projekti* zapisano: *“Odobren projekt KA1 – individualna mobilnost. Tema projekta je Izzivi sodobnega časa – učenje predšolskih otrok za trajnostni razvoj okolja in socialnih odnosov. S prijavo v projekt in obiskov treh različnih, a vsebinsko povezanih strukturiranih tečajev bomo kot vrtec nadgradili naše dosedanje delo na področju integracije otrok priseljencev, inkluzije drugih ranljivih skupin v vrtcu, z zagotavljanjem trajnosti tako do okolja kot v odnosih. Od udeležbe na tečajih 'Neuroeducation and coaching' in 'Promoting thinking and problem-solving' si obetamo, da bodo udeležbenke pridobljena nova znanja na področju kompetenc za trajnostni razvoj okolja, narave in učenja otrok kritičnega razmišljanja širile na ostale zaposlene.”*
- Letni delovni načrt vzgojno-izobraževalnega zavoda ima v razdelku *Projekti* zapisano: *“V šolskem letu 2023/2024 bomo nadaljevali s projektom Erasmus+ Our School Has Love No Violence. Poleg šole v tem mednarodnem projektu sodeluje tudi vrtec, partnerski šoli pa prihajata iz Grčije in Turčije. Izvedli bomo dve mobilnosti pedagoških delavcev. Partnerje v projektu bomo gostili tudi v našem zavodu, kjer jim bomo predstavili primere dobrih praks.”*
- Letni delovni načrt vzgojno-izobraževalnega zavoda ima v razdelku *Projekti – Mednarodni projekti* zapisano: *“V šolskem letu 2021/2022 smo bili sprejeti na razpisu Erasmus+, kjer smo dobili nepovratna sredstva. V času od 1. 6. 2022 do 30. 11. 2023 bomo na šoli izvajali projekt Na poti k učinkovitemu pouku in učenju z razvijanjem digitalnih kompetenc učiteljev in preišljenim vključevanjem IKT v izobraževalni proces. V projektu sodeluje 9 učiteljev. Člani projektnega tima smo si znotraj projekta zadali tri glavne cilje ... Za lažje doseganje ciljev in izpopolnjevanje našega trenutnega znanja na področju IKT smo prijavi tri sklope aktivnosti: udeležba vseh članov tima na različnih izobraževanjih znotraj EU, gostovanje tujega strokovnjaka na šoli (Impara Digitale) in sledenje na delovnem mestu na italijanski srednji šoli (ISIS A. Ponti Italija).”*
- 4 zavodi imajo na prvi strani letnih delovnih načrtov tudi logotip Erasmus+.

V zvezi s **povezanostjo mednarodnega sodelovanja Erasmus+ in vzgojnimi načrti** smo ugotovili:

- 4 zavodi nimajo vzgojnega načrta, ker jim ga zakonsko ni treba imeti (3 vrtci in 1 SŠ).
- 9 analiziranih vzgojnih načrtov:

- V 4 načrtih projekti Erasmus+ niso omenjeni, prav tako z analizo dokumentacije ugotovimo, da vsebine projektov Erasmus+ niso povezane z vsebino vzgojnih načrtov.
- V 5 vzgojnih načrtih projekti Erasmus+ niso omenjeni, vendar pa podrobnejša vsebinska analiza načrtov, tj. pregled in vzporejanje vsebine projektov Erasmus+ z vsebinami/cilji vzgojnih načrtov pokaže, da vsebinska povezava obstaja, vendar v dokumentacijo ni vključena oz. v vzgojnih načrtih ni zajeta/prikazana.

Primer:

- Vzgojni-izobraževalni zavod je bil vključen v projekt Erasmus+ *Robotics As a Tool to Prevent Bullying*. Med prioritetskimi področji programa razvoja je med drugim zapisano *“reševanje vzgojne problematike z uporabo ustreznih strategij za soočanje z neprimernim vedenjem, nasiljem in konflikti”*, šola ima izdelan vzgojni načrt s posebnim poudarkom na ničelni toleranci do nasilja, vendar vsebinska povezava med akcijo Erasmus+ in vzgojnim načrtom v dokumentaciji ni vzpostavljena/vidna/omenjena.

Pri analizi dokumentacije, ki se navezuje na načrtovanje (program razvoja, letni delovni načrt, vzgojni načrt), opazimo tudi manjšo razliko med posameznimi akcijami Erasmus+, in sicer med akcijami KA1 in KA2. Zaznali smo, da snovalci načrtov na ravni zavoda pri akcijah KA2 v večji meri izpostavljajo konkretne cilje akcij in projektov Erasmus+ v odnosu do dolgoročnih in/ali kratkoročnih ciljev zavoda, medtem ko je pri akcijah KA1 opaziti, da načrtovanje pogosto poteka zgolj v odnosu do omogočanja mobilnosti oz. cilja krepitve profesionalnega razvoja zaposlenih, ki pa ni nujno in konkretno povezan z dolgoročnimi razvojnimi ali kratkoročnimi letnimi cilji zavoda. Sklepamo, da nekateri snovalci analiziranih načrtov kot temeljni cilj akcij in projektov KA1 vidijo spodbujanje profesionalnega razvoja kot takšnega, in ne v odnosu do ciljev zavoda.

Tabela 20 Povzetek analiziranih dokumentov, povezanih z načrtovanjem

LESTVICA	Program razvoja	Letni delovni načrt 2023/2023	Vzgojni načrt
3 – Erasmus+ je omenjen, iz opisa je razvidno, da zavod vsebinsko povezuje vsebine Erasmus+ s cilji zavoda, povezava je v dokumentaciji jasno razvidna.	2x	3x	
2 – Erasmus+ je omenjen, vsebinska povezava med Erasmus+ in cilji zavoda obstaja, a zavod te povezave v dokumentu ne vzpostavi jasno.	3x	10x	5x
1 – Erasmus+ ni omenjen.	2x		4x
0 – Dokument ne obstaja, ker zakonsko ni obvezen ali ga zavod nima.	6x		4x

2.4.2 Analiza dokumentacije, povezane z (o)vrednotenjem in poročanjem

V zvezi z učinki projektov Erasmus+ poročilu o uresničevanju letnih delovnih načrtov in samoevalvacijskih poročilih oz. povezanosti projektov Erasmus+ z (o)vrednotenjem in poročanjem na ravni zavoda smo ugotovili naslednje:

- Nobeden izmed analiziranih zavodov ne dosega 4. stopnje na lestvici, kar pomeni, da noben zavod v poročilu o uresničevanju letnega delovnega načrta ne prikaže hkrati učinkov o doseganju zastavljenih ciljev (rezultati) in o izvajanju načrtovanih dejavnosti Erasmus+ (proces) na podlagi konkretnih podatkov.

- 5 zavodov v posameznih projektih Erasmus+ v poročilih o uresničevanju letnih delovnih načrtov navaja učinke o doseganju načrtovanih ciljev (rezultati), vendar so navedbe pavšalne, brez konkretnih podatkov.

Primeri:

- o *"Udeleženci so razvili zelo uporabne veščine, kot so sodelovalno delo, smotrna uporaba digitalnih orodij in sodelovanje v razpravah. Udeleženci se bolj zavedajo pomena teoretičnih znanj za njihovo nadaljnjo poklicno pot. Udeleženci so razvijali zmožnost komuniciranja v tujem jeziku."*
- o *"Dosegli smo cilj strokovnim delavcem omogočiti osebni in profesionalni razvoj."*
- o *"Prek različnih aktivnosti smo še bolj utrdili svoje delovanje na ekološkem področju. V projektu so sodelovale OŠ iz Španije, Italije in Portugalske ter tehnološki inštitut AIJU iz Španije."*
- o *"Vse aktivnosti smo izvedli brez zapletov, stkali nove prijateljske vezi, pridobili zanimiva znanja o vodi, spoznali nove kraje, njihovo zgodovino in znamenitosti."*
- o *"V okviru projekta je začelo nastajati nekaj uporabnih rezultatov, kot so zbornik didaktičnega gradiva na temo ekologije, knjiga iger ter video in e-knjižni material."*

- Vsi analizirani zavodi v poročilih o uresničevanju letnih delovnih načrtov izpostavijo učinke projektov Erasmus+, ki pa se navezujejo izključno na realizacijo aktivnosti, dejavnosti (proces), ne pa tudi na doseganje konkretnih dolgoročnih in/ali kratkoročnih ciljev (rezultati).

Primeri:

- o V poročilu o uresničevanju letnega delovnega načrta izobraževalnega zavoda je v razdelku *Šolski in mednarodni projekti* zapisano: *"V šolskem letu 2022/2023 smo nadaljevali z izvajanjem projekta Erasmus+ Keep your water clean – live the world. Osrednja tema projekta je povezana z ozaveščanjem o pomenu vode, prekomerni rabi vode, onesnaževanju voda in varčevanju z vodo. V projektu smo sodelovali s še štirimi državami: Španijo, Turčijo, Poljsko in Grčijo. V letošnjem letu smo izvedli širok nabor različnih aktivnosti in vse štiri načrtovane mobilnosti." V nadaljevanju so nanizane vse štiri mobilnosti s podatki o številu udeleženih učiteljev in učencev, času udeležbe, imenih in priimkih udeleženih učiteljev, temah mobilnosti.*
- o V poročilu o uresničevanju letnega delovnega načrta izobraževalnega zavoda je v razdelku *Projekti in dejavnosti* zapisano: *"Praktično izobraževanje v tujini – Erasmus+: V okviru Konzorcija ekonomskih šol v projektu mobilnosti Erasmus KA1+ se je v letošnjem letu 2022/23 zaključilo naše sodelovanje. 8 dijakov 3. a in 3. b smeri ekonomska gimnazija se je udeležilo še zadnjega 3-tedenskega praktičnega usposabljanja, ki je potekalo med 8. 10. in 29. 10. 2022 v Bragi na Portugalskem."*
- o V poročilu o uresničevanju letnega delovnega načrta izobraževalnega zavoda je v razdelku *Izvedeni projekti na državni ravni* zapisano: *"Erasmus+: Uspešno smo se prijavi na razpis KA121-SCH in izvedli 33 učnih mobilnosti strokovnih delavcev. Znotraj tega pričakujemo izvesti še 4 mobilnosti. Uspešno smo se tudi prijavi na K121-SCH kot nadaljevanje projekta (akreditacije) in načrtujemo izvesti 19 mobilnosti, tako s pedagoškim kot tehničnim kadrom."*

- Nobeno izmed poročil o uresničevanju letnega delovnega načrta ne izpostavlja ukrepov, priporočil ali izboljšav za prihodnje leto.

- 7 zavodov nima izdelanega/oblikovanega samoevalvacijskega poročila.

- Tri analizirana poročila o samoevalvaciji izpostavljajo tudi učinke projektov Erasmus+, vendar zgolj na ravni izvedenih aktivnosti/dejavnosti (proces).

Primeri:

- o *"Izvajalke DSP so se udeležile študijskega obiska na Hrvaškem, v Srbiji in na Slovaškem. Namen je bil izmenjava primerov dobrih praks na področju celostne obravnave otrok s posebnimi potrebami in medsebojno sodelovanje."*
- o V podpoglavju samoevalvacijskega poročila *Rezultati* je pod *Šolska svetovalna služba* zapisano: *"V sklopu cilja povečanja sodelovanja med učitelji in izobraževalnimi programi sta se svetovalni delavki povezovali ..., organizirali in sodelovali pa sta tudi v projektih, ki povezujejo učitelje različnih aktivov, kot npr. projekt Roka v Roki, Erasmus+ in MEPI."*

- Dve samoevalvacijski poročili ne izpostavljata in ne omenjata projektov Erasmus+ in/ali mednarodnega sodelovanja.
- Nobeno izmed samoevalvacijskih poročil ne izpostavlja ukrepov, priporočil ali izboljšav za prihodnje leto.
- Analizirano poročilo o kakovosti ne vključuje nobenih informacij v zvezi z učinki projektov Erasmus+ (gre za anketo o zadovoljstvu, pri čemer mednarodno sodelovanje ali projekti Erasmus+ niso izpostavljeni).

Tabela 21: Povzetek analiziranih dokumentov, povezanih z (o)vrednotenjem in poročanjem

LESTVICA	Poročilo o realizaciji LDN 2022/2023	Samoevalvacijsko poročilo 2022/2023	Poročilo komisije za kakovost 2022/2023
4 – Učinki Erasmus+ so opisani in vključujejo navedbe o doseganju zastavljenih ciljev in izvajanju načrtovanih dejavnosti na podlagi konkretnih podatkov.			
3 – Učinki Erasmus+ so opisani, vključujejo tudi navedbe o doseganju zastavljenih ciljev (raven rezultatov), vendar so navedbe pavšalne in/ali brez konkretnih podatkov.	5x		
2- Učinki Erasmus+ so opisani, vendar zgolj z vidika realiziranih/uresničenih/izvedenih aktivnosti (procesna raven), ne pa tudi doseganja zastavljenih ciljev (rezultati).	13x	3x	
1 – Učinki Erasmus+ niso omenjeni/zapisani.		2x	1x
0 - Dokument ne obstaja.		7x	

Pri analizi dokumentacije, povezane z (o)vrednotenjem in poročanjem na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda (poročilo o realizaciji letnega delovnega načrta, samoevalvacijsko poročilo, poročilo komisije za kakovost), ponovno opazimo/zaznamo manjšo razliko med posameznimi akcijami Erasmus+, in sicer med akcijami KA1 in KA2. Opazili smo, da je pri akcijah in projektih KA2 v šolski dokumentaciji zaznati več opisnih učinkov glede doseganja načrtovanih dolgoročnih/kratekoročnih ciljev (rezultati) v primerjavi z akcijami in projekti KA1. Pri akcijah KA1 snovalci dokumentacije v večji meri ostajajo na ravni opisa učinkov, povezanih z uresničevanjem aktivnosti/dejavnosti oz. omogočanjem mobilnosti (npr. število udeležencev, trajanje, oblike), in ne konkretnega poročanja o doseganju ciljev zavoda in mobilnosti. O večjih razlikah ne moremo govoriti, saj posamezni zavodi na letni ravni hkrati uresničujejo več različnih akcij in projektov Erasmus+, medtem ko je dokumentacija na ravni zavoda le ena sama (ne glede na število akcij in projektov).

2.5 Analiza strukturiranih pisnih intervjujev

2.5.1 Strukturirani pisni intervjuji z izbranimi ravnatelji in koordinatorji Erasmus+

V pisnih intervjujih nas je podrobneje zanimalo, *kako konkretno, na kakšen način v šolah spremljajo učinke projektov Erasmus+ in na podlagi česa ravnatelji in koordinatorji Erasmus+ utemeljujejo, da je do učinkov dejansko prišlo.*

Ravnatelji v odgovorih opisujejo **različne metode za spremljanje učinkov projektov Erasmus+** v šolah. Poudarek je na evalvacijskih anketah, opazovanju in refleksiji s strani učiteljev, učencev in v nekaterih primerih tudi staršev. Omenjajo notranjo in zunanjo spremljavo ter analizo različnih podatkov za oceno učinkov na učne rezultate in pedagoški pristop. Nekateri ravnatelji vključujejo izjave o izboljšani komunikaciji in medkulturnem razumevanju, kar kaže na raznolikost pristopov in poudarek na kvalitativnih ter kvantitativnih merilih uspešnosti. Iz zapisov je razvidna zavezanost k izmenjavi dobrih praks in profesionalnemu razvoju osebja kot ključnih ciljev projektov. Ravnatelji opisujejo, da kot vodje spremljajo učinke projektov Erasmus+ prek strukturiranih evalvacijskih postopkov, sestankov s strokovnimi delavci in analize povratnih informacij od učencev in staršev.

Pri tem nekateri posebej poudarjajo vlogo vodstva pri vzpostavljanju kulture nenehnega izboljševanja in refleksije, ki po njihovih navedbah omogoča učinkovito spremljanje in vrednotenje projektov. Nekateri ravnatelji v okviru teh razmislekov izpostavljajo še pomembnost strateškega načrtovanja in sledenja dolgoročnim ciljem šole, kar vključuje vrednotenje učinkov projektov na učne cilje in šolsko okolje kot takšno. Iz zapisov je še mogoče razbrati, da obstajajo določene razlike glede na izkušnje z vključevanjem v projekte Erasmus+. Ravnatelji šol, ki se v projekte vključujejo že dlje časa, navajajo bolj sistematične pristope k spremljanju in ocenjevanju učinkov ter pogosto opisujejo bolj konkretna merila in načine spremljanja učinkov. Ravnatelji novo vključenih šol pa se razumljivo osredotočajo bolj na začetne rezultate in hkrati izražajo optimizem ter pričakovanja glede prihodnjih učinkov. Vidik izkušenj torej vpliva na zmožnost identifikacije in konkretizacije učinkov, kar se odraža tudi v raznolikosti metod in orodij za njihovo spremljanje.

Tudi koordinatorji, tako kot ravnatelji, vsi navajajo uporabo različnih metod za spremljanje učinkov projektov Erasmus+, kot so npr. uporaba evalvacijskih anket po zaključku projektov, organiziranje reflektivnih srečanj za analizo izkušenj in učinkov ter spremljanje vpeljevanja novih praks v učni proces. Večkrat poudarjajo tudi vrednost neposredne povratne informacije za ocenjevanje sprememb v njihovi motivaciji, angažiranosti in medkulturnem razumevanju. Odgovori ravnateljev in koordinatorjev na vprašanje o spremljanju učinkov projektov Erasmus+ pa se deloma razlikujejo. Ravnatelji tako pogosto izpostavljajo širše učinke na šolo in poudarjajo strateški pomen projektov, medtem ko koordinatorji podajajo bolj specifične podrobnosti o metodah in orodjih za spremljanje in evalvacijo teh učinkov. Ocenjujemo, da razlike v odgovorih odražajo različne vloge in perspektive, ki jih imajo ravnatelji in koordinatorji v projektih Erasmus+.

Ravnatelji in koordinatorji so v odgovorih zapisali konkretne primere učinka(ov) projektov Erasmus+ na 1) zavod, 2) strokovne delavce in 3) otroke, učence oz. dijake. Učinke tako ravnatelji kot koordinatorji navajajo različno konkretno, pri čemer so koordinatorji, ki so praviloma tudi bolj neposredno vpeti v projekte in aktivnosti na šoli oz. v učni proces, konkretnješi kot ravnatelji. Iz zapisov je mogoče razbrati, da tako ravnatelji kot koordinatorji učinke deloma zamenjujejo za rezultate.

Ravnatelji in koordinatorji kot **učinek na ravni zavoda** največkrat navajajo dvig prepoznavnosti tako v lokalnem kot nacionalnem in mednarodnem okolju, kot npr.:

- *»Naš zavod je zaradi vključevanja v projekte Erasmus+ pridobil več partnerskih šol v tujini (Avstrija, Španija, Češka, Francija, Nemčija), s katerimi bomo sodelovanje nadaljevali in se vzajemno obiskovali ter s tem nudili učencem drugačen način učenja in spoznavanje drugih kultur in raznolikosti.«*
- *»Prepoznavni smo na evropskem zemljevidu, dobivamo povabila za sodelovanje v skupnih projektih s strani evropskih šol.«*
- *»Zaradi udeležbe v projektu in drugih sorodnih projektih je naš zavod postal prepoznaven ne le v Evropi, ampak tudi globalno – šola je postala model dobre prakse v uporabi robotike in digitalnih kompetenc v izobraževanju.«*

Projekti omogočajo zavodom, da razvijajo nove pristope in delijo dobre prakse v izobraževanju, ter spodbujajo implementacijo novih učnih metod, s čimer se zagotavlja trajnost učinkov na ravni strokovnih delavcev in učencev, kot. npr.:

- *»Primer inkluzije iz redne osnovne šole je vodenje ur razrednih skupnosti učiteljic udeleženk mobilnosti – učence sta opolnomočili za organizacijo, vodenje razredne ure, aktivno participacijo. Primer dobre prakse sta na pedagoški konferenci delili s celotnim učiteljskim zborom.«*
- *»Povezanost projektne skupine Erasmus+ na šoli in sodelovanje, dodatna predanost delu, zaupanje. Prepoznavnost tako znotraj občine kot tudi zunaj nje. Zadovoljstvo in večja motiviranost strokovnih delavcev šole in vrtca, kar smo preverili s pomočjo evalvacijskih anket.«*
- *»Spoznanja in primeri dobrih praks projekta Erasmus+ so na voljo vsem učiteljem naše šole, redno jih objavljamo na naši spletni strani.«*

- *»Torej nove metode dela, pozitiven vpliv na inkluzijo, ozaveščanje vrednot in več dialoga, sploh pri vrednotah – kot zavod jih bolj ozaveščamo ter jih tako bolj živimo, niso le na papirju.«*

Projekti prispevajo k nadgradnji digitalne opreme in pismenosti, kot npr. *»digitalizacija opreme in vključitve v projekte, ki promovirajo poučevanje s pomočjo IKT«* in *»nadgradnja digitalne pismenosti na celotni šoli – vnos IKT-strategije v LDN šole za leto 2023/24«*.

Na ravni strokovnih delavcev projekti Erasmus+ pozitivno vplivajo na *»dobro medsebojno povezovanje in izjemno timsko delo«*, *»obogatijo kakovost pedagoškega dela in strokovnega razvoja kolegov«*, prispevajo k *»novim oblikam dela, k večji kakovosti poučevanja in nadgradnji lastnega dela«* in prispevajo k *»motiviranosti za sodelovanje v projektih Erasmus«*. Večkrat izpostavljajo vidik digitalizacije, kot npr., da projekti *»opolnomočijo tiste, ki so manj spretni pri uvajanju digitalizacije«*, *»nabavili smo IKT-opremo in opremo za raziskovanje ter poučevanje v naravi kot tudi oblikovali ter pridobili novo učno okolje v obliki učne poti«* in *»številni učitelji naše šole so pridobili poglobljeno znanje o uporabi digitalnih kompetenc ter implementaciji robotike v učne procese. Učitelji so postali bolj samozavestni in inovativni pri uporabi novih tehnologij v učilnicah.«* Kot je še razvidno iz zapisov, se zaradi vključenosti v projekte Erasmus+ vzpostavlja *»socialna mednarodna mreža strokovnih delavcev«*, v pouk se uvajajo *»nove metode in oblike dela ter dobre prakse iz tujine«*, *»strokovni delavci se odpirajo in pokažejo svoje dobre prakse, sodelujejo z učitelji iz tujine in razvijajo komunikacijo v tujem jeziku«*, kaže se tudi *»odprtost kolektiva za druge kulture, nacionalnosti, verstva.«* Po oceni ravnateljev in koordinatorjev strokovni delavci s sodelovanjem v projektih torej pridobijo dragocene izkušnje, ki jih lahko uporabijo za izboljšanje kakovosti poučevanja in učenja ter za krepitev medkulturnega razumevanja in strpnosti.

Na ravni učencev in dijakov projekti Erasmus+ po oceni ravnateljev in koordinatorjev znatno prispevajo k njihovem razvoju. Spodbujajo razvoj medkulturnega razumevanja, izboljšujejo znanje tujih jezikov in digitalne kompetence, krepijo njihovo samozavest in socialne veščine ter povečujejo zavedanje o evropskih vrednotah. Učenci oz. dijaki s sodelovanjem v projektih pridobivajo, kot navajajo, npr.:

- *Dijaki bolj samozavestno komunicirajo v tujem jeziku, zavedajo se, da je pouk tujega jezika prinesel rezultate. Izkažejo se pri samostojnosti organizacije bivanja in sobivanja z ostalimi udeleženci mobilnosti. Razvijajo spretnost samostojnega bivanja in dela ter učenja v tujini.«*
- *»Aktivno delo in učenje v naravi s smiselno uporabo pripomočkov in IKT-tehnologije.«*
- *»Spoznavanje novih kultur, uporaba tujega jezika pri sporazumevanju, opazovanje razlik med našo šolo ter obiskanimi šolami, spoznavanje drugačnih metod dela med poukom.«*
- *»Ozaveščenost učencev o tematikah, obravnavanih v projektu, navdušeno sodelovanje v projektnih aktivnostih, odprtost za novosti, sodelovanje z učenci iz tujine tudi po zaključku projekta.«*
- *»Učenje sodelovanja ter strpnosti znotraj projektnega tedna.«*
- *»Zanimivejši pouk, uporaba digitalne tehnologije in različnih IKT-orodij pri pouku, nova uporabna znanja (kako narediti PowerPoint, kako izdelati Word, obdelava podatkov v Excelu ...), kako izdelati seminarsko nalogo in jo urediti.«*
- *»Večja socialna vključenost učencev tujcev.«*
- *»Udeležba na mednarodnih projektih in tekmovanjih je imela izjemen vpliv na naše učence. Ti se aktivno vključujejo v tekmovanja in dosegajo izjemne rezultate, kar ne le potrjuje njihovo strokovnost v robotiki, temveč tudi njihovo športno in etično vedenje.«*

Ravnatelje in koordinatorje smo v pisnih intervjujih vprašali tudi, **česa so se naučili kot ravnatelj in/ali koordinator kot rezultat vključenosti v projekte Erasmus+**, ter jih prosili, da pojasnijo, *kako po njihovem mnenju in izkušnjah vključenost v projekte Erasmus+ vpliva na vodenje šole*. Iz odgovorov ravnateljev in koordinatorjev lahko razberemo širok spekter pozitivnih naukov/lekcij, od razvoja osebnih veščin do profesionalnega razvoja, izboljševanja šolskega okolja in mednarodnega sodelovanja. V nadaljevanju povzemamo nekaj ključnih

ugotovitev/lekcij o tem, česa so se kot rezultat vključenosti v projekte Erasmus+ naučili. Sodelovanje v projektih izboljšuje vodenje in medsebojne odnose, saj *»spodbuja sodelovanje, dviguje kakovost dela in krepi medsebojno povezovanje«*. Udeleženci, v našem primeru ravnatelj in koordinatorji, pa tudi strokovni delavci, *»spoznajo nove pristope, aplikacije in metode, kar prispeva k inovativnosti in širjenju dobrih praks«*. S sodelovanjem v projektu se *»razvija znanje tujih jezikov, kar olajša komunikacijo«*. Sodelovanje z mednarodnimi partnerji je ključno za izmenjavo znanj in praks. Ena od zanimivih lekcij – tako ravnateljev kot koordinatorjev – je povezana z refleksijo lastnega dela, saj, kot navajajo, *»sodelovanje v projektu omogoča primerjavo in vrednotenje lastnega dela z delom drugih, kar vodi k samorefleksiji in izboljšavam«*. Koordinatorji z vodenjem projektov in sodelovanjem v aktivnostih izpostavljajo razvoj profesionalnih veščin/kompetenc, kot so npr. *»potrpežljivost, strpnost, organizacijske spretnosti«*, pridobijo pa lahko tudi *»večjo samozavest«*. Po mnenju in izkušnjah ravnateljev in koordinatorjev vključevanje v projekte še *»spodbuja širjenje mreže stikov«* in *»izmenjavo izkušenj med koordinatorji«* ter *»povečuje proaktivnost udeležencev«*. Krepijo se *»sodelovanje, odprta komunikacija in timsko delo«*. Poleg pozitivnih lekcij pa projekti prinašajo tudi *»dodatno obremenitev in stres zaradi zahtev po času in virih«*.

V odgovorih so zaznane tudi nekatere razlike med nauki/lekcijami ravnateljev in koordinatorjev, ki so povezane predvsem z njihovimi vlogami in odgovornostmi, ki jih imajo v projektih Erasmus+. Ravnatelj se tako osredotoča bolj na vodstvene vidike, kot so npr. izboljšanje vodenja, medsebojnih odnosov in širjenje mreže znanstev. Projekti, ki se osredotočajo na digitalno izobraževanje, npr. konkretno izboljšujejo tudi digitalne kompetence ravnateljev. Koordinatorji se bolj osredotočajo na razvoj profesionalnih veščin/kompetenc, kot so potrpežljivost, strpnost in organizacijske spretnosti. Razlike lahko interpretiramo kot odraz različnih potreb, nalog in ciljev, pri čemer ravnatelj prepoznavajo/poudarjajo/izpostavljajo širše strateške koristi za šolo, koordinatorji pa se osredotočajo na neposredne učinke na izobraževalni proces in razvoj osebnih veščin/kompetenc.

Iz odgovorov ravnateljev in koordinatorjev lahko razberemo, da po njihovem mnenju in izkušnjah projekti pozitivno prispevajo k izboljšanju vodstvenih sposobnosti, spodbujanju inovativnosti in krepitvi mednarodnega sodelovanja. Vključenost v projekte Erasmus+ omogoča ravnateljem in koordinatorjem, da razvijejo nove vodstvene in pedagoške pristope, izboljšajo komunikacijske veščine in okrepijo sodelovanje znotraj kolektiva ter z mednarodnimi partnerji, kar skupaj vodi do višje kakovosti izobraževanja in v nekaterih primerih tudi širše vključenosti v globalne izobraževalne trende. Vključenost v projekte ravnatelj in koordinatorji vidijo tudi skozi vodstveno prizmo spodbujanja k inovacijam in ustvarjalnosti v izobraževanju. V okviru projektnih aktivnosti se krepi povezovanje in sodelovanje z lokalno skupnostjo. Posebej pomembni poudarki vpliva na vodenje so povezani z vključevanjem izkušenj iz projektov v redne šolske programe, s čimer se neposredno bogati/izboljšuje izobraževalni proces in prispevek k celovitemu razvoju tako učencev kot strokovnih delavcev.

Podobno kot pri lekcijah, tudi pri oceni vpliva na vodenje lahko zaznamo določene razlike med ravnatelj in koordinatorji. Te izhajajo predvsem iz perspektive in poudarkov v njihovih vlogah znotraj projektov. Ravnatelj se tako tudi v teh razmislekih osredotoča bolj na strateške in vodstvene vidike, ki vključujejo širšo vizijo in razvoj šole, kot npr:

- *»Ker smo manjša šola, smo bili vsi aktivno vključeni. Seveda ožji tim več in največ koordinator. In kadar koordinator, kot je naš, s takšno odličnostjo pelje projekt, je bilo delo tudi zame kot vodjo prijetno. Hkrati je to priložnost zame kot vodjo, da kolege spoznam v novih vlogah.«*
- *»Kot ravnateljica sem vključena v vse stopnje projekta – načrtovanje in prijavo, izvedbo, evalvacijo. Erasmusove aktivnosti pomembno uporabljam pri motivaciji zaposlenih za vseživljenjsko učenje in promociji šole. Vse stopnje projekta so zame kot ravnateljico avtentična učna situacija na področju projektnega menedžiranja – znanja prenašam na druge projekte in aktivnosti.«*
- *»Na naši šoli smo se in se vključujemo v projekte Erasmus+ s ciljem, da okrepimo tisto, pri čemer smo šibki – torej jih povezujemo z že obstoječim Razvojnim načrtom šole, vizijo in poslanstvom zavoda. Čeprav projekti prinesejo veliko dodatnega dela, jih osmislimo in povezujemo s potjo šole.«*

- *Po našem mnenju in dosedanjih izkušnjah vključenost v projekte Erasmus+ zelo pozitivno vpliva na vodenje šole, z uspešno načrtovanimi in izvedenimi projektnimi aktivnostmi in rezultati pridobiva šola prepotrebno mednarodno širino, v svojem okolju postaja vedno bolj cenjen prostor svežih idej, sodelovalnega učenja in nudi priložnosti za rast in napredek na več (ali celo vseh) področjih vzgojno-izobraževalnega udejstvovanja.*«

Nekaj ravnateljev poroča, da vključenost v projekt neposredno ne vpliva na vodenje. »Vse delo opravi projektni tim. Moja vloga je podpora tima in novih idej, ki jih preizkušajo v razredu in jih širijo na ostale.« In še: »Spodbujanje udeležbe na Erasmus+ na vodenje šole ne vpliva. Vpliva pa na delo ter organizacijo samega pouka, in sicer kot motivacijski dejavnik, kot možnost spodbujanja medsebojnega povezovanja (znotraj šole ter med šolami) tako učiteljev kot tudi učencev. Pridobivanje novih idej za delo v šoli (če jih želimo in znamo sprejeti) ter drugačnega načina dela z učenci (predvsem v smislu večje avtonomije učiteljev ter sprejemanja odgovornosti za svoje delo). Seveda pa se predvsem ob hkratnem večjem številu odsotnih učiteljev pojavijo težave z organizacijo nadomeščanj ter realizacije ur pouka (v primeru, da se učitelj v enem šolskem letu udeleži več mobilnosti).«

Koordinatorji v odgovorih izpostavljajo tako razvojne kot operativne in praktične vidike, pri čemer razlike glede na odgovore ravnateljev ponovno lahko interpretiramo kot odraz različnih odgovornosti, nalog in ciljev znotraj šole. Koordinatorji tako, med drugim, navajajo:

- *“Projekti Erasmus+ imajo lahko pozitiven in povezovalen vpliv na vodenje vrtca ali šole, saj se z njimi razvijajo nove ideje in pristopi k skupnemu cilju vseh – izboljšajo kakovost izobraževanja. [...] Se je v času trajanja projektov vzpostavil odnos, ki temelji na zaupanju vodstva, da bomo strokovni delavci dobro in zanesljivo izvedli projekt.”*
- *»Na naši šoli je bil KA210 prvi mednarodni projekt, ki ga sofinancira EU. Med samim izvajanjem smo aktivno ozaveščali sodelavce o poteku projekta, o pozitivnih učinkih, ki jih poročajo/sporočajo učenci in ostali zaposleni. Ponujali izobraževanja na to temo ter sodelavce vključevali v oblikovanje aktivnosti kot tudi v načrtovane mobilnosti. Po določenem času se je med sodelavci oblikovala želja za še en mednarodni projekt, KA110. Kaj hitro je uspela prijava in trenutno imamo v teku dva mednarodna projekta. Če se sreča deli, se tudi množi – to potrjuje tudi nastajanje nove prijavnice za projekt KA210 na pobudo še ene sodelavke.«*
- *»Strokovni delavci se med seboj bolj povezujejo, ko organizirajo gostovanje oz. so gostitelji. Treba je prilagoditi izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa (združevanje skupin, nadomeščanje ...). Strokovni delavci postanejo bolj prilagodljivi in so pripravljeni svoje dobre prakse deliti. Strokovne delavce je treba na projekte pripraviti, jim nuditi podporo (strokovno, jezikovno), organizirati izobraževanja.«*
- *»Na kratko bi rekla, da so projekti dobra podpora rednemu oz. razširjenemu programu, obogatijo življenje učencev in strokovnih delavcev na šoli. Predstavljajo tudi določeno količino dodatnega dela in stresa, sploh ker se vsi skupaj še učimo, kako in kaj potekajo projekti Erasmus+. Ni za zanemariti, da smo s projekti Erasmus+ uspeli podpreti svoja redna prizadevanja, vodstvo je sodelovalo v projektu od samega začetka in skupaj smo ga lahko vključili v redne delovne načrte. V bistvu smo same cilje projektov zastavili tako, da podpirajo našo vizijo, vrednote, prednostne cilje in bodo, po naši oceni, dolgoročno obogatili vsakdan vseh deležnikov. Vodstvo se v projekte vključuje aktivno, kar dodatno povezuje prakso in sodelovanje na vseh nivojih.«*

Eden od ključnih poudarkov programa Erasmus+ je tudi **vključevanje oseb z manj priložnostmi**, zato nas je posebej zanimalo, na kakšen način in katere skupine otrok, učencev, dijakov in zaposlenih z manj priložnostmi so bile ali so vključene v projekte Erasmus+. Iz zapisov nekaterih ravnateljev in koordinatorjev lahko razberemo, da se v projekte Erasmus+ lahko vključujejo vsi zaposleni, ki so jim bile »predstavljene načrtovane dejavnosti. Vsi so bili vabljeni k sodelovanju in vključevanju.« »Prav tako so vsi učenci nagovorjeni k sodelovanju in udeležbi pri dejavnostih.« Navajajo tudi konkretne primere, kot npr.:

- *»V nekatere aktivnosti so bili vključeni vsi učenci, saj smo manjša šola z vrtcem. Za izmenjave pa smo izbirali tudi učence iz socialno manj spodbudnega okolja in učence s posebnimi potrebami, saj je zanje to ena redkih priložnosti.«*
- *»Projektni tim je pripravil strategijo šole, ki smo jo zapisali tudi v LDN 2023/24. Strategija je zajela vse učence, ker smo pripravili dan dejavnosti od 1. do 9. razreda (izpadel nam je samo 7. razred, zmanjkalo nam je dni). Tudi učitelji so bili zajeti vsi, saj smo v avgustu 2023, pred začetkom novega šolskega leta, organizirali delo po skupinah, na katerih je bilo predstavljeno delo v Erasmusu in kaj lahko uporabijo v razredu.«*
- *»V doslej izvedena dva projekta Erasmus+ (eden zaključen, drugi še traja do 31. 8. 2024) so bili vključeni tudi učenci podružnične šole s prilagojenim programom, prav tako tudi učenci matične šole s primanjkljaji na različnih področjih, ki so vključeni v dodatno strokovno pomoč. Nekateri so se izredno uspešno vključili v različne umetniške delavnice, npr. poslikave steklenih predmetov in v vaje šolske skupine improvizacijskega gledališča. Prav tako je folklorna skupina učencev podružnične šole aktivno sodelovala v kulturnem programu na sprejemu projektnih partnerskih šol. Pri izbiri programov, aktivnosti in udeležencev smo izhajali iz potreb našega zavoda. Gre za nabor ciljev s področij, kjer lahko vsak zase najde tisto, kar ga zanima oz. kjer bi se želel izpopolniti, zato je vsaka udeležba upravičena in dobrodošla, saj bi vključitev učiteljev z različnih strokovnih področij pomenila kakovostnejši in hitrejši prenos prakse v naš zavod, večjo mrežo in hitrejši proces internacionalizacije. Zelo nam je pomembno, da je možnost ponujena vsem, da se nikogar ne izključi, v primeru preštevilnih prijav pa bi imeli prednost novinci. Ker v projektih Erasmus+ še ne delujemo dolgo, moramo sodelavce kar spodbujati in motivirati za udeležbo, zlasti tiste, ki se želijo učiti v širšem evropskem prostoru, a imajo zadržke (neizkušenos, strah, neznanje jezika, nesamostojnost). Ponujamo jim podporo izkušenih kolegov, jezikovni tečaj, organizacijske priprave, strokovne usmeritve, potrebne za uspešno delovanje v mednarodnih projektih. Pomembno nam je, da smo doslej uspeli motivirati različne profile strokovnega kadra in da se število udeležencev/interesentov povečuje, tudi tistih, ki še nimajo neposrednih izkušenj s tujim kulturnim in jezikovnim okoljem, mobilnostmi. Uspe nam motivirati tudi kakšnega starejšega sodelavca/-ko, ki meni, da se mu več ne izplača. Podobno kot pri učiteljih, velja tudi pri učencih, da jih želimo vključiti v čim večjem številu. Izvedbo mobilnosti tudi v prihodnje načrtujemo z učenci od 7. do 9. razreda. Pri motiviranju so nam v veliko pomoč predstavljena srečanja, na katerih učenci, ki so se že udeležili mobilnosti, in njihovi starši predstavijo svoje vtise ostalim učencem in staršem. Zadovoljstvo in hvaležnost vseh deležnikov je več kot nadpovprečna. V mobilnosti vedno vključujemo tudi osebe z manj priložnostmi (enostarševske družine, socialno šibke družine, učence z dodatno strokovno pomočjo, Rome, tujce – če imajo potrebne dokumente). Se pa naši starši izjemno izkažejo kot gostitelji. Sprejmejo tudi več otrok, če jih socialno šibke družine ne morejo. Izbiramo na podlagi izkazanega interesa učencev; doslej so imeli priložnost vsi, nekatere, predvsem tiste z manj priložnostmi, skušamo še dodatno spodbujati. V izbiro so vključeni razredniki, učitelji relevantnih predmetov, koordinator projekta Erasmus. Sicer pa k sodelovanju v projektu – glede na cilje in aktivnosti – pristopi vsa šola, tudi diseminacije in preobrazbe so deležni vsi.«*
- *»Projekti vključujejo učence in strokovne delavce glede na njihovo ozadje ali socialni status (konkretno: učenci iz socialno in demografsko ogroženih okolij, učenci s posebnimi potrebami, nekoliko starejše učiteljice (stare okoli 50 let) in učitelji, ki ne govorijo angleško).«*
- *»V kraju bivata dve rejniški družini, katerih rejniški otroci se šolajo na naši šoli. Poleg tega imamo glede na skupno število učencev veliko število učencev z dodatno učno pomočjo. K vsemu temu pa lahko prištejemo določeno število učencev iz socialno šibkejših okolij. Vse prej omenjene skupine so bile v izvajanje projekta neposredno aktivno vključene (mobilnosti v tujino/gostovanje tujih učencev/sodelovanje v projektnih tednih).«*
- *»V okviru robotike aktivno sodelujejo tudi učenci z dodatno strokovno pomočjo (DSP). Kljub slabšemu učnemu uspehu in različnim učnim težavam ti učenci dosegajo izjemne rezultate na tekmovanjih iz robotike. Njihovo sodelovanje ne le poudarja njihovo zavzetost in strast do tehnologije, temveč tudi*

dokazuje, da so z ustrezno podporo in prilagojenimi pristopi sposobni doseči visoke standarde v razvoju robota ter sodelovanju na tekmovanjih.«

- *»V mobilnosti Erasmus+ vključujemo dijake s posebnimi potrebami in zdravstvenimi težavami, dijake z migrantskim ozadjem (takšne, ki prihajajo iz tujih jezikovnih in kulturnih okolij), dijake, ki prihajajo iz socialno šibkih razmer, ter tudi dijake, ki živijo v manj razvitih regijah. Ponudimo jim podporo pri vključevanju v aktivnosti. Organiziramo primerno informiranega in usposobljenega spremljevalca in mentorja za čas mobilnosti.«*

Ravnatelji in koordinatorji šol, ki v projektih sodelujejo manj časa, navajajo posredne učinke vključevanja strokovnih delavcev na vse učence, kot npr.:

- *»Ker smo bili prvo leto v projektu, smo pri projektu sodelovali samo strokovni delavci šole. Vsi učitelji so imeli možnost, da se prijavijo na začetku projekta, in vse učitelje smo tudi sprejeli. Naknadno so se k projektu priključili še nekateri učitelji, ki smo jim prav tako omogočili izkušnjo mobilnosti.«*
- *»Učenci z manj priložnostmi niso bili neposredno vključeni v naš projekt. Vendar bodo zaradi mobilnosti strokovnih delavcev posredno čutili pozitivne učinke, skozi odnos, nove metode dela in izkušnje zaradi poučevanja v razredu, delovanja svetovalne službe, vodenja zavoda itd. Tudi nadaljnji projekt, ki se je nedavno začel, je zastavljen tako, da bomo vključili vse strokovne delavce in bodo zato učinki na učence še večji [...]. Ker je več povezovanja, dialoga med zaposlenimi, sta vzdušje in praksa toliko boljša. To pa zagotovo občutijo tudi otroci.«*
- *»Menim, da na naši šoli zaenkrat učenci z manj priložnostmi čutijo pozitivne učinke projekta mobilnosti strokovnih delavcev, in sicer skozi odnos, nove metode dela in izkušnje zaradi poučevanja v razredu, delovanja svetovalne službe, vodenja zavoda itd. Naš cilj projekta, ki smo ga trenutno pričeli in v katerega so vključeni vsi strokovni delavci, pa je, da bodo pozitivni učinki ob zaključku projekta dosegli vse učence.«*

2.5.2 Strukturirani pisni intervju z vodjo šolskega sektorja za Erasmus+ na nacionalni agenciji CMEPIUS

V pisnem strukturiranem intervjuju z vodjo šolskega sektorja nas je podrobneje zanimalo, katere prednosti vodja primerjalno prepozna med obema programskima obdobjema Erasmus+ glede na posamezna izbrana področja analize in ravni vpliva. Kot izhodišče smo uporabili matriko in dve dodatni odprti vprašanji. Iz matrike je razvidno, da je vodja šolskega sektorja na nacionalni agenciji CMEPIUS mnenja, da drugo programsko obdobje (2021–2027) prinaša dodano vrednost v elementih področij, ki jih navajamo v nadaljevanju.

- Horizontalne prioritete:
 - o v preteklem programu ni bilo tako jasne, zgoščene usmeritve štirih prednostnih nalog, ki so pravzaprav vrednote programa (individualna raven),
 - o prioritete so aktualne v nacionalnem kontekstu – finančni vložek EK (raven sistema).
- Posebne skupine (posebne potrebe, deprivilegirani, neprijavitelji ...):
 - o v aktualnem programu obstaja v akciji KA1 enostaven finančni mehanizem v obliki pavšala za vse različne ciljne skupine z manj priložnostmi (individualna raven).
- Izidi, rezultati, vplivi:
 - o preusmerjanje k temu, da se povezuje organizacijske in projektne cilje (organizacijska raven),
 - o možnost sodelovanja v mednarodnih dolgoročnih aktivnostih, v katerih se NA povezujemo in skupaj pripravljamo orodja, študije, gradiva na teme (npr. digitalna preobrazba, merjenje učinka programov Erasmus+ ...),
 - o preusmerjanje k temu, da se povezuje organizacijske in projektne cilje.
- Administrativni postopki (prijave, orodja ...):
 - o mehanizem akreditacije, ki omogoča enostaven in konstanten dostop do financ (vsako leto se odda zgolj finančni zahtevek), vsebinski delovni načrt se pripravi prvo leto ob prijavi.

- Finance:
 - o pavšal akcije KA210 in KA220 (organizacijska raven),
 - o stalna dostopnost financ za akcijo (organizacijska raven).

Vodja šolskega sektorja na nacionalni agenciji vidi možnosti izboljšav predvsem v elementih naslednjih področij:

- podpora prijaviteljem: bolj delujoča orodja EK,
- kakovost prijav: še vedno najšibkejši elementi vezani na evalvacijo in načrtovanje ciljev,
- horizontalne prioritete: enak pomen vsem in jasnejši cilji vezani na vse 4,
- izidi rezultati, vplivi: uporaba na nivoju sistema in večja povezanost nacionalnih potreb s projekti,
- administrativni postopki (prijave, orodja ...): bolj delujoča orodja,
- finance: mestoma znotraj KA122 prenizka dotacija,
- trajnost rezultatov: poudarek kakovosti orodja za merjenje učinka in večja usposobljenost prijaviteljev.

Vodja šolskega sektorja v dodatnih dveh odprtih vprašanjih pojasni še, da kot največje dosežke nacionalne agencije CMEPIUS v šolskem sektorju prepozna v:

- *»Veliko število novih šol, ki so še brez mednarodnih izkušenj ali jih imajo zelo malo, je uspešno pridobilo sredstva, kar je najverjetneje posledica različnih prilagojenih delavnic, promocije, povezovanja z drugimi relevantnimi institucijami znotraj nacionalnega sistema, s čimer smo začeli že v pretekli perspektivi, sedaj pa samo nadaljujemo.«*
- *»Štiri prednostne naloge oziroma vrednote programa in oblikovanje mehanizma na način, da mora vsak projekt aktivno nasloviti teme, ki so aktualne za sistem izobraževanja (dostopnost za otroke/učence, ki jim drugače ne bi bilo omogočeno, razmislek o lastnih praksah, vezanih na trajnost, aktivno državljanstvo, digitalno preobrazbo).«*
- *»Prispevek k profesionalnemu razvoju.«*

Kot največje izzive novega programskega obdobja (2021–2027) navede:

- *»Trenutno je eden izmed večjih (nacionalnih) izzivov ta, da osnovnošolski učitelj ne more imeti zmanjšane učne obveznosti oziroma ni sistemiziranega delovnega mesta koordinatorja Erasmus+ na šoli.«*
- *»Zaradi preoblikovanja akcij in njihovega namena se je izgubilo zelo dobro sodelovanje med šolami, ki je bilo prepleteno, je dajalo konkretne rezultate in multilateralna srečanja. Novi načini sodelovanja ne omogočajo tako stabilnega povezovanja. Občutek je, da so z novim načinom nekatere države (kot npr. skandinavske) še težje dosegljive, da je mnogo več bilateralnih in zelo malo multilateralnih srečanj, ni zagotovljene recipročnosti (zaradi spremembe mehanizma). Učitelji se mnogo težje dogovorijo za sledenje na delovnem mestu oziroma za skupinske mobilnosti učiteljev.«*
- *»Sistem kakovosti tečajev, profesionalni pisci projektov oziroma kopiranje vlog, dvom, ali je akreditacijska prijava ustrezen mehanizem za šolsko področje, kjer imamo veliko število vrtcev, šol, gimnazij.«*
- *»Dejanska večja podpora kakovosti programa/projektov/izvedbe ... in ne zgolj kvantitativa.«*

3 USPEŠNOST IN UČINKOVITOST PRIORITETA ERASMUS+ ZA OBDOBJE 2014–2023

3.1 Analiza uspešnosti in učinkovitosti

Pri oceni uspešnosti in učinkovitosti programa Erasmus+ za obdobje 2014–2023 za šolski sektor smo izhajali iz:

- analize vplivov programa, ki smo jo izvedli z različnimi instrumenti in ciljnimi skupinami:
 - o anketnim vprašalnikom za ravnatelje, koordinatorje Erasmus+, strokovne delavce;
 - o pisnimi strukturiranimi intervjuji z izbranimi ravnatelji in koordinatorji programa Erasmus+;
 - o pisnim strukturiranim intervjujem z vodjo šolskega sektorja nacionalne agencije CMEPIUS;
 - o analizo šolske dokumentacije izbranih zavodov, prijaviteljev programa Erasmus+;
 - o analizo pisnih refleksij udeležencev izbirne vsebine *Mednarodno sodelovanje* v okviru programa *Šola za ravnatelje in vsebine ravnateljskega izpita* v šolskih letih 2021/2022, 2022/2023.
- pregleda sekundarnih virov za šolski sektor, tj. znanstvenih in strokovnih prispevkov (npr. Zavašnik in ostali 2020, Šraj 2021, Sentočnik 2013, Lenc in Slapšak 2016), *Novičniki* nacionalne agencije CMEPIUS, spletna stran nacionalne agencije CMEPIUS, spletne strani Ministrstva za vzgojo in izobraževanje RS, spletne strani javnih zavodov po 28. členu ZOFVI (za šolski sektor, npr., Zavod RS za šolstvo);
- razpoložljivih baz podatkov nacionalne agencije CMEPIUS.

3.1.1 Ocena naslavljanja horizontalnih prioritet v programu Erasmus+

Na podlagi razpoložljive dokumentacije in evalvacije vplivov za obdobje 2014–2023 ugotavljamo, da so vzgojno-izobraževalni zavodi šolskega sektorja v Republiki Sloveniji v tem obdobju naslavljali horizontalne prioritete v okviru vseh akcij programa Erasmus+. V obdobju 2014–2020 so naslavljali pet glavnih prioritet, medtem ko so v obdobju 2021–2027 naslovljene štiri prioritete: vključenost in raznolikost, digitalna preobrazba, okolje in boj proti podnebnim spremembam, državljanska participacija, skupne vrednote in demokracija.

Bistvena razlika med programskima obdobjema z vidika prioritet je v tem, da horizontalne prioritete v preteklem programskem obdobju (2014–2020) niso bile tako jasne in usmerjene, kot so v obdobju 2021–2027. Poleg tega je aktualne horizontalne prioritete mogoče razumeti tudi kot poudarjanje temeljnih vrednot programa Erasmus+. Teme, ki so jih prijavitelji na področju šolskega sektorja izbirali v obdobju 2014–2021, so se v največji meri nanašale na digitalno kompetentnost, nove inovativne metode, učenje in poučevanje tujih jezikov, ključne kompetence, zdravje in dobrobit, EU državljanstvo, vključenost in raznolikost (inkluzija). Nekaj manjših razlik obstaja med akcijo KA1 in KA2 – projekti KA2 so bili na primer bistveno bolj usmerjeni v krepitev državljanstva EU in demokracije, ključnih kompetenc in skrbi za okolje ter boja proti podnebnim spremembam. Primerjava (doslej) odobrenih prijav v obdobju 2021–2027 med KA210 in KA220 kaže, da je najmanj prispelih in odobrenih prijav (v obeh akcijah) na področju državljanske participacije, skupnih vrednot in demokracije. V akciji KA210 je največ prispelih in odobrenih prijav na področju vključenosti in raznolikosti, v akciji KA220 pa na področju digitalne preobrazbe.

Prioriteta "vključenost in raznolikost": Program Erasmus+ je bil v obeh programskih obdobjih osredotočen na krepitev vključenosti in raznolikosti. Močnejši poudarek je viden v programskem obdobju 2021–2027, predvsem v projektih strateških in sodelovalnih partnerstev, kjer analiza projektov kaže na naraščajoče zanimanje za to prioriteto, kar je lahko tudi posledica številnih pobud nacionalne agencije CMEPIUS (npr. konferenca Vključevanje, inkluzija in pravilnost v vzgoji in izobraževanju 2022, *Novičnik* 2022 – Vključujoče in pravično izobraževanje). Prav tako je analiza učinkov pokazala, da se posamezni vzgojno-izobraževalni zavodi trudijo in stremijo k vključevanju strokovnih delavcev in učencev/dijakov z manj priložnostmi, posebnimi potrebami in iz neprivilegiranih okolij v akcije Erasmus+. Hkrati pa zlasti tisti, ki v projektih sodelujejo manj časa oz. so manj izkušeni, poročajo o ničelnem in/ali zelo šibkem (večinoma posrednem) vključevanju skupin z manj priložnostmi. Pomembna dodana vrednost sedanjega programskega obdobja je tudi enostaven finančni mehanizem v akciji KA1 v obliki pavšala za vse različne ciljne skupine z manj priložnostmi.

Prioriteta "digitalna preobrazba": Digitalna preobrazba v obeh programskih obdobjih predstavlja ključno področje Erasmus+, kar se odraža v številu prispelih in odobrenih prijav ter v poročanih učinkih. Strokovni delavci in učenci/dijaki prepoznajo učinke projektov Erasmus+ z vidika krepitve digitalnih kompetenc kot npr. nadgradnja pismenosti, digitalne opreme, poučevanje s pomočjo IKT, implementacija robotike v učne procese. Pridobivanje digitalnih kompetenc na mobilnosti Erasmus+ tako učenci/dijaki kot tudi strokovni delavci prepoznavajo kot pozitivno prakso.

Prioriteta "okolje in boj proti podnebnim spremembam": V programskem obdobju 2021-2027 se (v primerjavi s programskim obdobjem 2014-2021) povečuje zanimanje za okoljsko ozaveščenost in trajnost kot osrednje vrednote, s poudarkom na projektih in dejavnostih, ki krepijo zavezanost okoljski odgovornosti, še posebej v akciji KA1 (mobilnost), kar je pozitivno. Kljub temu obstaja potreba po večji ozaveščenosti in krepitvi področja, saj strokovni delavci med ocene učinkov projektov Erasmus+ praviloma tega področja/teme ne uvrščajo.

Prioriteta "državljska participacija, skupne vrednote in demokracija": Program je prav tako obravnaval potrebo po krepitvi državljske participacije in skupnih vrednot, pri čemer so bile aktivnosti usmerjene v spodbujanje demokratične udeležbe in razumevanja evropskih vrednot. Primerjava odobrenih prijav v obdobju 2021-2027 med KA210 in KA220 sicer kaže, da je najmanj prispelih in odobrenih prijav prav na področju državljske participacije, skupnih vrednot in demokracije. Hkrati evalvacija učinkov nakazuje, da je ocena trajanja učinkov Erasmus+ na otroke/učence/dijake v elementih, povezanih z državljsko participacijo, skupnimi vrednotami in demokracijo, med najvišjimi (npr. ozaveščenost in poznavanje različnih kultur, spoštovanje različnosti, zanimanje za druge evropske države in njihovo kulturo).

3.1.2 Uspešnost programa

Program Erasmus+ v obdobjih 2014-2020 in 2021-2027 šolskemu sektorju prinaša različne pozitivne učinke. Kot izhaja iz analize zbranih podatkov, so ti najpogostejše povezani z dvigom prepoznavnosti in krepitvijo sodelovanja vrtcev in šol tako v lokalnem, kot nacionalnem in mednarodnem okolju. Sodelovanje v programu omogoča oziroma spodbuja sodelujoče zavode, da razvijajo nove pristope in delijo dobre prakse v izobraževanju ter uvajajo nove učne pristope, s čimer se po navedbah vključenih v raziskavo zagotavlja trajnost učinkov na ravni strokovnih delavcev in učencev. Prepoznan je prispevek programa k nadgradnji digitalne opreme in razvijanju digitalne pismenosti. Na ravni učencev in dijakov sodelovanje prispeva k razvoju medkulturnega razumevanja, izboljšujejo znanje tujih jezikov in digitalne kompetence, krepi njihovo samozavest in socialne veščine ter povečuje zavedanje o evropskih vrednotah. Pozitivni učinki se, čeprav v manjši meri, kažejo tudi v vse večjem vključevanju in dostopnosti za različne skupine deležnikov, tako strokovnih delavcev kot učencev in dijakov.

Kljub pozitivnim učinkom iz analize podatkov izhaja, da se zavodi srečujejo z različnimi preprekami, ki jih navajajo kot razloge za neuspešno pripravo projektov in sicer pomanjkanje znanja pri pisanju prijav, nepoznavanje terminologije in ciljev programa Erasmus+, pomanjkanje časa ter neskladnost ciljev med programom Erasmus+ in vzgojno-izobraževalnim zavodom. Sodelujoči v analizi, ki projekta v okviru programa Erasmus+ še nikoli niso prijavili, kot razloge navajajo preveč administrativnega dela in dodatnega dela, manjko partnerjev v tujini, neznanje tujega jezika in da mednarodno sodelovanje ni del razvojnih načrtov vzgojno-izobraževalnega zavoda. Hkrati izpostavljamo, da se postopoma dviguje število prijaviteljev, ki so še brez (ali z zelo malo) mednarodnih izkušenj in so sredstva uspešno pridobili, kar je pozitivno. Slednje lahko verjetno pripišemo številnim promocijam in aktivnostim nacionalne agencije Cmepius (npr. prilagojene delavnice, seminarji, povezovanje z drugimi relevantnimi institucijami znotraj slovenskega šolskega sistema).

Na podlagi analize in pregleda podatkov lahko ugotovimo, da ima program Erasmus+ preobrazbeni učinek na izobraževalni sistem, ki se kaže v spodbujanju horizontalnih in sektorskih prioritet, kot so digitalna preobrazba, vključenost in raznolikost ter okoljska ozaveščenost. Na osnovi analize podatkov ugotavljamo, da se na sistemski ravni najbolj dolgoročen pozitiven učinek kaže na področju profesionalnega razvoja strokovnih delavcev. Pri podpori in nadgradnji nacionalnih politik ima program Erasmus+ bolj kratkoročen učinek.

Prav tako ugotavljamo, da program Erasmus+ pozitivno in dolgoročno vpliva na razširjanje dobrih praks znotraj Slovenije in v Evropi. Hkrati pa iz podatkov izhaja, da se ti rezultati še vedno ne razširjajo dovolj učinkovito. Dodaten poudarek na razširjanju dobrih praks bi lahko okrepil njihov vpliv, omogočil še več izmenjave znanj med zavodi, predvsem tudi tistimi, ki v projektih sodelujejo pogostejše, in tistimi, ki projekte pripravljajo prvič in so v tem smislu novinci. Smiselno bi bilo razmisliti o dodatnih ukrepih na tem področju, tudi v sodelovanju z različnimi nacionalnimi institucijami in združenji (npr. MVI, javnimi zavodi, združenji ravnateljev itd.)

Program Erasmus+ nedvomno predstavlja pomembno priložnosti za spodbujanje in udejanjanje internacionalizacije doma in v tujini ter prispeva k izboljšanju kakovosti izobraževanja, pri čemer vse bolj uspešno podpira mobilnost strokovnega osebja, učencev in dijakov, omogoča izmenjavo primerov praks v širšem evropskem prostoru, spodbuja nova čezmejna partnerstva, ki hkrati doprinesejo tudi k razvijanju skupnih vrednot in medkulturnega razumevanja.

3.1.3 Učinkovitost programa

V nadaljevanju (tabeli 22 in 23) prikazujemo podatke o porabi finančnih sredstev po posameznih obdobjih in ukrepih. O učinkovitosti programa z vidika porabljenih sredstev lahko sklepamo posredno, ker nimamo podatkov, na podlagi katerih bi lahko učinkovitost merili kot razmerje med porabljenimi sredstvi in spremembami oz. učinki ukrepov KA1 in KA2, vendar pa primerjava med odobrenimi proračuni po sporazumih in odobrenimi proračuni po pregledih končnih poročil kaže na to, da so bila sredstva, dodeljena programu, v večji meri uspešno izkoriščena, kar je prispevalo k izboljšanju kakovosti šolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Prav tako neposredne primerjave porabe med obdobjema še ne moremo narediti, vendar je iz spodnjih podatkov posebej razvidno, da so dodeljena sredstva za projekte KA1 (mobilnost) v novem programskem obdobju že sedaj bistveno višja kot za projekte KA2. To gre verjetno pripisati temu, da je nova programska shema šele na začetku in bodo večji partnerski projekti odobreni na naslednjih razpisih.

Tabela 22: Podatki o porabi finančnih sredstev po posameznih ukrepih/akcijah v obdobju 2014–2020

Ukrep/akcija	Odobren proračun po sporazumu	Odobren proračun po pregledu končnega poročila
KA101	5.050.286,80	4.728.850,75
KA201	5.317.389,00	5.150.154,81
KA226	594.405,00	590.867,33
KA229	13.708.945,97	12.954.546,81
SKUPAJ	24.671.026,77	23.424.419,70

Tabela 23: Podatki o porabi finančnih sredstev po posameznih ukrepih/akcijah v obdobju 2021–2023

	Število projektov	Skupni znesek – odobren po sporazumu	Skupni znesek – odobren po pregledu končnega poročila
KA121-SCH	25	1.420.250,00	1.370.758,65
KA122-SCH	48	1.011.814,80	960.319,00
KA210-SCH	8	450.000,00	450.000,00
SKUPAJ	81	2.882.064,80	2.781.077,65

Pomembno je izpostaviti, da nacionalne agencije v posameznih državah (torej tudi CMEPIUS v Sloveniji), kot ključne izvajalke programa Erasmus+, najboljše poznajo vzgojno-izobraževalne zavode v posamezni državi in so z njimi najbolj povezane. Sodelovanje z vzgojno-izobraževalnimi zavodi kot primarnimi deležniki (in z drugimi različnimi akterji, vključenimi v izvajanje in nadzor programa) je tako ključno za uspešnost programa. Slovenska nacionalna agencija CMEPIUS se tega zaveda in je v obeh programskih obdobjih zelo skrbno in zelo uspešno izvajala številne aktivnosti za krepitev neposrednega sodelovanja z vzgojno-izobraževalnimi zavodi (npr. delavnice, seminarji, svetovanje na posameznih zavodih in po telefonu, e-pošti, skrbniki posameznih projektov)

in z nekaterimi drugimi akterji, ki pomembno podpirajo CMEPIUS pri krepitevi programa Erasmus+ (npr. Zavod RS za šolstvo/Šola za ravnatelje). Zagotovo obstaja še nekaj prostora za izboljšave v smislu še učinkovitejšega (ne)posrednega dostopanja do zavodov šolskega sektorja s poudarkom na tistih, ki še niso bili vključeni ali so bili pri prijavi neuspešni.

Hkrati se je učinkovitost sodelovanja z Evropsko komisijo med obema programskima obdobjema razlikovala, pri čemer je bilo opaziti nekaj izboljšav, še posebej mehanizem akreditacije, ki omogoča enostaven in konstanten dostop do finančnih sredstev prijaviteljev (vsako leto se odda zgolj finančni zahtevek) ter pavšali akcij KA210 in KA220. Še vedno pa obstajajo področja, kjer bi bilo mogoče postopke izboljšati in poenostaviti za prijavitelje in nacionalno agencijo. Ob tem posebej izpostavljamo področje (ne)delovanja podpornih orodij za prijavo in implementacijo Erasmus+, vzpostavitev sistema 'nadzora kakovosti' programov usposabljanj in sistema učinkovitejšega 'nadzora' nad t. i. profesionalnimi pisci prijav, kopiranjem prijav.

3.1.4 Relevantnost programa

Ocena relevantnosti programa Erasmus+ temelji na analizi usklajenosti programa z aktualnimi izzivi v šolskem sektorju. Ugotavljamo, da so cilji programa Erasmus+ 2021–2027 usklajeni oziroma nagovarjajo izzive šolskega sektorja, ki jih najdemo v različnih nacionalnih usmeritvah in dokumentih, kot so npr. Načrt za okrevanje in odpornost (NOO), Akcijski načrt za digitalno izobraževanje 2021–2027, Smernice vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj od predšolske vzgoje do douniverzitetnega izobraževanja 2007 idr. Nagovarjajo splošne teme, kot so digitalno izobraževanje in kompetence, posodabljanje didaktičnih pristopov, profesionalni in karierni razvoj vodstvenih in strokovnih delavcev, vodenje v šolah itd., ki so opredeljene tudi v najnovejših nacionalnih dokumentih, kot je npr. osnutek Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023–2033. Izzivi, ki jih nagovarja program Erasmus+ so relevantni, se pa njihovi poudarki s časom spreminjajo. Tako v zadnjem času več pozornosti namenjamo področjema digitalizacije izobraževanja in trajnostnega razvoja. Hkrati ugotavljamo tudi, da izzivi sektorja sistemsko niso povsem jasno opredeljeni.

Iz analize programa Erasmus+ za šolski sektor izhaja, da je program relevanten za različne skupine deležnikov, tako v vrtcih kot v osnovnih in v srednjih šolah. Hkrati tudi ugotavljamo, da so v programu manj zastopani vrtci in da je določen delež zavodov, ki so v program intenzivno vključeni, kar pomeni, da s projekti bodisi nadaljujejo ali pa so hkrati vključeni v več različnih projektov. Obstajajo pa tudi zavodi, ki v program Erasmus+ še niso bili vključeni in bi jih bilo v prihodnje smiselno ciljno naslavljanje in spodbujati k vključevanju, tudi skladno s predlogi, ki so jih podali sodelujoči v raziskavi. Podobno bi bilo smiselno bolj ciljno naslavljanje posamezne ciljne skupine regionalno, saj primerjava podatkov kaže, da so določene regije pri prijaviteljih manj zastopane (npr. posavska statistična regija).

Erasmus+ 2021–2027 poudarjeno naslavlja vključevanje težje dosegljivih skupin, pri čemer analiza zbranih podatkov kaže, da udeleženci z manj priložnosti (tako strokovni delavci, kot učenci in dijaki) sicer imajo možnost vključitve, ki pa ni v celoti oziroma vsaj v večjo meri izkoriščena. Sodelujoči v raziskavi tako večkrat navajajo neposredne učinke, ki jih vrtci in predvsem šole na tem področju oziroma za te skupine dosegajo. Hkrati še ugotavljamo, da se vključevanje težje dosegljivih skupin dosledno spodbuja in promovira tudi s strani nacionalne agencije CMEPIUS (glej tudi oceno naslavljanja horizontalnih prioritet). Obstajajo torej izzivi na področju večjega vključevanja vrtcev, predlagamo tudi še več poudarka na vključevanju strokovnih delavcev novincev.

Program Erasmus+ ustrezno in poudarjeno naslavlja odziv na zelene in digitalne prehode, pri čemer je iz pregleda projektov razvidno, da je digitalni prehod praviloma bolj in večkrat naslovljen kot pa zeleni prehod. V tem okviru je potrebno dodatno ciljno usmerjanje in ozaveščanje potencialnih prijaviteljev za vključevanje teh tem v projekte in skladno s tem načrtovanje aktivnosti.

Relevantnost programa Erasmus+ 2021–2027 v primerjavi s programom Erasmus+ 2014–2020 kaže, da program konsistentno ohranja ključne vidike, ki pa jih, skladno z razvojem in spreminjajočimi se potrebami, smiselno nadgrajuje in izboljšuje ter prioritizira.

3.1.5 Koherentnost

Ocena koherentnosti programa Erasmus+ 2021–2027 osvetljuje, kako so cilji programa med seboj skladni in kako se dopolnjujejo z drugimi nacionalnimi, regionalnimi in mednarodnimi programi. Neposredno primerljivega nacionalnega programa programu Erasmus+ ni (trenutno je v Sloveniji na voljo osnutek Nacionalnega programa v vzgoji in izobraževanju za obdobje 2023–2033), so pa na področju usposabljanja in izobraževanja na voljo drugi evropski programi, kot npr. Horizon Europe, Evropa za državljane, Načrt za okrevanje in odpornost (NOO), Evropski socialni sklad (ESS), program Interreg, program EURES, program UNESCO. Ti programi pokrivajo različna področja in cilje, vključno s področji (prioritetami), ki jih pokriva program Erasmus+. V šolskem sektorju velja na nacionalni ravni posebej izpostaviti povezovanje ciljev programov in projektov, ki sledijo podobnim temam kot program Erasmus+ in so financirani iz:

- Načrta za okrevanje in odpornost (NOO), npr. projekti *Dvig digitalne kompetentnosti*, *Digitrajni učitelj*;
- nacionalnih proračunskih sredstev za projekte in posebne naloge zavodov (in konzorcijev) po 28. členu ZOFVI, npr. *Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju*, *Izobraževanje ravnateljev za uvajanje inkluzivnega izobraževanja za otroke s posebnimi potrebami*, *Zagotavljanje integritete v šolskem prostoru*, *Aktivno EU državljanstvo*;
- norveškega finančnega mehanizma (EEG), npr. *Kombinirano izobraževanje v poklicnem in strokovnem izobraževanju* (BlendVET);
- drugih projektov Erasmus+, v katerih sodelujejo javni zavodi po 28. členu ZOFVI s partnerji, npr. *Opolnomočenje ravnateljev za inkluzivno vzgojo in izobraževanje* (projekt HEAD);
- drugih projektov Erasmus+, v katerih sodelujejo (pedagoške in druge) fakultete, npr. *Opolnomočenje učiteljev za vseživljenjski razvoj prek inovativnih programov kolegialnega uvajanja* (projekt LOOP).

Na ravni zavodov vključeni prijavitelji poročajo o medsebojnem vsebinskem povezovanju posameznih akcij/projektov Erasmus+ ter, kar je še posebej spodbudno, o dopolnjevanju in komplementarnosti ciljev zavoda s cilji mednarodnega sodelovanja v okviru projektov Erasmus+. Prav tako šolska dokumentacija prikazuje vključenost v različne projekte Erasmus+ in druge mednarodne dejavnosti s podobnimi cilji (npr. pobratene občine, UNESCO) z vidika kvantificiranja (npr. število projektov, število vključenih), ni pa jasno razvidna vsebinska povezanost ciljev zavodov s cilji Erasmus+ v kvalitativnem smislu oz. vidika načrtovanja, spremljanja in poročanja o učinkih Erasmus+, kar nakazuje možnost izboljšanja.

Hkrati z vidika koherentnosti velja izpostaviti, da se področje šolskega izobraževanja pogosto povezuje tudi s področjem poklicnega in strokovnega izobraževanja; prijavitelji na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja so pogosto tudi prijavitelji na šolskem področju (še posebej pri akciji/ukrepu KA1), pri čemer je poudarek na mobilnosti strokovnih delavcev, ki poučujejo splošne izobraževalne predmete. Na področju KA2 pa je na področju šolskega izobraževanja moč najti tudi posamezne prijavitelje s področja izobraževanja odraslih (npr. Ljudske univerze) in visokega šolstva, npr. pedagoških fakultet v sodelovanju s partnerskimi vzgojno-izobraževalnimi zavodi, kar prav tako kaže na potrebo po povezovanju različnih ciljev in prioritet med sektorji, ki se medsebojno povezujejo in vplivajo na različne deležnike, kar predstavlja veliko dodano vrednost.

Evalvacija učinkov in podatki, pridobljeni na podlagi drugih dostopnih dokumentov, jasno kažejo, da tako akcije/ukrepi Erasmus+ kot tudi drugi programi/projekti EU ter nacionalni projekti/posebne naloge dopolnjujejo drug drugega, spodbujajo sinergije in interakcije, kar povečuje celovitost pristopa programa Erasmus+ k razvoju šolskega sektorja.

3.1.6 Dodana vrednost za EU

Z vidika dodane vrednosti ocenjujemo, da program Erasmus+ presega lokalne in nacionalne okvire ter prinaša prepoznane koristi na mednarodni ravni. Aktivnosti EU prek programa Erasmus+ prinašajo številne prednosti, ki jih navajajo tudi sodelujoči v analizi vplivov in ki presegajo nacionalne pobude. To vključuje predvsem mednarodno prepoznavnost vključenih zavodov in krepitev čezmejnih sodelovanj, izmenjavo dobrih praks in posodabljanje izobraževalnih pristopov.

Dodana vrednost programa Erasmus+ se kaže tudi v prispevku k evropski integraciji, kar nakazuje tako številčnost projektov, ki naslavljajo različne horizontalne prioritete, kot število vključenih zavodov. Poročanje o učinkih vključuje tako prepoznavnost in zavedanje ter krepitev vrednot EU in medkulturnega razumevanja kot predvsem prepoznavnost v mednarodnem okolju. Program na evropski in nacionalni ravni aktivno in učinkovito promovira in spodbuja mednarodno sodelovanje med državami članicami in pridruženimi tretjimi državami ter sodelovanje med pridruženimi in nepridruženimi tretjimi državami.

Program Erasmus+ prinaša pomembne prednosti posameznikom in organizacijam, ki sodelujejo v njem, kot so npr. krepitev medsebojnega sodelovanja in timskega dela, pridobivanje mednarodnih izkušenj, izboljšanje kompetenc sodelovanja in vodenja projektov, krepitev profesionalnega razvoja in profesionalnih mrež v nacionalnem in evropskem prostoru.

Rezultati in učinki programa Erasmus+ so pogosto trajni. Prepoznavamo trajnost vključevanja zavodov v programe, sodelovanje v partnerskih mrežah tudi po zaključku projektnih aktivnosti, vključno z ohranjanjem stikov in vezi med učenci in dijaki iz različnih držav, širjenje pridobljenih znanj in praks znotraj zavodov, med zavodi v nacionalnem in mednarodnem okolju. Predvsem so trajnostni učinki prepoznani oziroma pogostejše izraženi pri zavodih, ki se pogostejše vključujejo in tudi kombinirajo različne akcije. Tudi nacionalna agencija pozitivno prispeva k spodbujanju trajnosti rezultatov in implementaciji v redno šolsko prakso. Izpostavljamo različne načine spodbujanja in promocije na nacionalni ravni, kot so npr. nacionalne konference, spletno omrežje SIO, pobuda Jabolko kakovosti, nacionalna nagrada zlati kabel idr. Prav tako nacionalna agencija CMEPIUS redno od leta 2018 izvaja analizo trajnosti projektnih rezultatov v projektih Erasmus+ s pomočjo posebnega orodja za merjenje učinkov na različnih ravneh. Priporočamo pa v prihodnje še več usmerjenega poudarka spodbudam, promociji in podpori. Hkrati ugotavljamo, da je še vedno premalo sistemske sinergije in usmerjene implementacije oziroma uporabe programa Erasmus+ kot vzvoda za doseganje tako organizacijskih kot tudi nacionalnih ciljev (npr. na področju izboljševanja bralne pismenosti idr.).

4 ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA

4.1 Skupne ugotovitve za šolski sektor

Analiza vprašalnikov je pokazala visoko stopnjo vpliva in trajanje učinkov programa Erasmus+ na delovanje vzgojno-izobraževalnih zavodov, strokovnih delavcev in otrok/učencev/dijakov in sistema. V zvezi z vplivom projektov Erasmus+ na delovanje vzgojno-izobraževalnega zavoda vse postavke v povezavi z vpetostjo projektov ter spremljanjem rezultatov in učinkov Erasmus+ presegajo povprečno vrednost 3 (na 4-stopenjski lestvici vplivov). Glede na oba sklopa (vpetost projektov ter spremljanje rezultatov in učinkov) so v povprečju malo višje vrednosti v sklopu spremljanja rezultatov in učinkov Erasmus+. Razlik med odgovori anketirancev, ki prihajajo iz šol ali vrtcev, ni. Prav tako ni bistvenih razlik v povprečnih vrednostih posameznih postavk obeh sklopov. Na podlagi analize tega dela vprašalnika lahko povzamemo, da anketiranci menijo, da je Erasmus+ v povprečju zelo dobro vpet v posamezne elemente delovanja njihovih zavodov (npr. cilji projektov so vključeni v letne delovne načrte, oblikovani so timi za kakovost, ki povezujejo Erasmus+ z dejavnostjo zavoda) in da njihovi zavodi zelo kakovostno in učinkovito spremljajo rezultate in učinke Erasmus+ (npr. redno zbirajo povratne informacije, uporabljajo podatke za načrtovanje, merijo učinke tudi po zaključku projektov Erasmus+). V delu vprašalnika, ki se je nanašal na oceno trajanja učinkov Erasmus+ na sistem, zavod, strokovne delavce in otroke/učence/dijake, ugotovimo, da so tudi tukaj povprečne vrednosti zelo visoke, in sicer v večji meri nad povprečno vrednostjo 4 (na 5-stopenjski lestvici). Dve povprečni vrednosti, ki sta nižji od 4, se pojavita pri oceni trajanja učinkov Erasmus+ na delo strokovnih delavcev. To sta postavki zmožnost strokovnih delavcev za delo z otroki s posebnimi potrebami (3,94) in obremenitev strokovnih delavcev (3,12), pri čemer se obe nanašata na odgovore anketirancev, ki prihajajo iz šol, ter dve postavki pri oceni trajanja učinkov Erasmus+ na sistem vzgoje in izobraževanja. Gre za postavki podpore nacionalnim politikam (3,98) in nadgradnjo nacionalnih politik (3,95). Med najvišjimi povprečnimi vrednostmi so kumulativno vplivi programa Erasmus+ najvišji na ravni:

- sistema na profesionalni razvoj strokovnih delavcev;
- zavoda na profesionalno sodelovanje med zaposlenimi (pri vrtcih na prepoznavnost vrtca v lokalnem, nacionalnem in mednarodnem okolju, ki se v šolah pojavi šele na četrtem mestu);
- strokovnih delavcev vrtcev na uporabo sodelovalnega učenja v skupini otrok, strokovnih delavcev v šoli pa na uporabo raznolikih oblik in metod poučevanja;
- otrok/učencev/dijakov na ozaveščenost in poznavanje različnih kultur, sodelovalne veščine, spoštovanje različnosti pri vrtcih in šolah ter pri šolah še posebej na znanje tujega jezika in samozavest pri uporabi tujega jezika.

Na podlagi tega dela vprašalnika lahko zaključimo, da anketiranci menijo, da Erasmus+ močno vpliva na različna področja dela v zavodu, na delo strokovnih delavcev in otroke/učence/dijake ter tudi na sistem. Podatki (tega dela vprašalnika) v večji meri sovpadajo s pridobljenimi podatki vprašalnika z vmesno evalvacijo programa Erasmus+ (glej Klemenčič 2017). Kljub dobljenim visokim povprečnim vrednostim vplivov programa Erasmus+ v celotnem vprašalniku (pri vseh postavkah) je na tem mestu treba izpostaviti omejitve, da vse več empiričnih raziskav dokazuje, da anketni vprašalniki, ki merijo stališča in prepričanja, niso med najboljšimi instrumenti vrednotenja vplivov, saj anketiranci praviloma odgovarjajo socialno zaželeno (glej npr. Fadder in ostali 2018). Obenem je treba omeniti, da vprašalnik sprašuje o vplivih (na sistem, zavod, strokovne delavce, otroke/učence/dijake) na splošno, in ne konkretno. Iz vprašalnika tako ni mogoče v celoti pridobiti informacij, ali gre za vplive na strokovne delavce in/ali učence/dijake, ki so bili vključeni v Erasmus+ neposredno (npr. bili na mobilnosti na tujini) ali posredno (npr. prek razširjanja rezultatov Erasmus+ v zavodu). Predpostavljamo namreč, da bi se odgovori anketirancev pri oceni velikosti vplivov v tem primeru razlikovali. Da bi pridobili vsaj delno poglobljen vpogled v posamezne odgovore anketirancev, še posebej v prvem delu vprašalnika (vpetost projektov v delovanje zavoda ter spremljanje rezultatov in učinkov programa Erasmus+), smo v nadaljevanju programske evalvacije izvedli analizo šolske dokumentacije izbranih zavodov.

Vplive programa Erasmus+ v **povezavi s šolsko dokumentacijo** na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda smo analizirali z dveh vidikov, in sicer povezanosti Erasmus+ z načrtovanjem in povezanosti Erasmus+ z (o)vrednotenjem in poročanjem na ravni zavoda. Na podlagi opravljene analize lahko delno potrdimo ugotovitve vprašalnika. Ugotovili smo, da zavodi na ravni šolske dokumentacije v določeni meri sledijo strokovnim usmeritvam in načelom izbranega slovenskega pristopa k ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti s samoevalvacijo, ki sistematično in osmišljeno povezuje temeljne štiri korake, tj. načrtovanje, uresničevanje s spremljanjem, analiziranje in vrednotenje, poročanje z ukrepanjem. Analiza šolske dokumentacije je pokazala, da imajo vsi zavodi v dokumentaciji, vezani na načrtovanje, zapisane cilje (na razvojni/dolgoročni in/ali letni/kratkoročni ravni), kar je pozitivno, vendar pa jih večina še vedno nima jasno vzpostavljene vsebinske povezave med programom Erasmus+ in zapisanimi cilji zavoda, saj so akcije/projekti Erasmus+ zapisani ločeno, v posebnem razdelku dokumentov. Iz dokumentacije je razvidno, da zavodi ne glede na uvodni zapis ciljev sledijo predvsem zakonski zahtevi načrtovanja in posledično tudi (o)vrednotenja in poročanja, tj. členom zakonskih aktov, ki predpisujejo strukturo letnih delovnih načrtov zavodov. Ker struktura in vsebina programa razvoja nista zakonsko predpisani, večina analiziranih zavodov programov razvoja sploh nima. Prav tako zakonsko ni določena/predpisana struktura poročila o uresničevanju letnih delovnih načrtov in samoevalvacijskega poročila, zato se zdi logično, da snovalci dokumentacije tudi pri pisanju poročil sledijo strukturi, ki jim jo z vidika načrtovanja v večji meri narekuje zakonodaja. Zakonski predpisi o letnih delovnih načrtih so strukturirani na način vsebine in obsega, ne izhajajo pa iz dolgoročnega in kratkoročnega zastavljanja ciljev ali ciljnega vodenja. Predpostavljamo, da je to tudi razlog ugotovitev, povezanih z umeščanjem oz. povezanostjo Erasmus+ s šolsko dokumentacijo. Težišče trenutnega načrtovanja na ravni zavoda je z normativnega vidika na KAJ (vsebina) in KOLIKO (obseg), ne pa ZAKAJ (potrebe, cilji) in KAKO (načini, strategije), zato tudi poročila ne vključujejo in vsebujejo analiz, s katerimi bi ugotavljali, zakaj so bili rezultati takšni, kot so bili, prav tako je skoraj v celoti vidna odsotnost predlogov, ukrepov, izboljšav. Postavlja se vprašanje, v kolikšni meri je to od snovalcev dokumentacije (glede na trenutno normiranost dokumentacije) moč pričakovati. Z vidika sistematičnega in strukturiranega pristopa k ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti s samoevalvacijo na ravni zavoda je takšen pristop sicer nezadosten in pomanjkljiv, kar je zaznala že analiza letnih delnih načrtov z vidika kakovosti (glej Jurič Rajh in ostali 2010). Da zavodi večinoma sledijo zakonskim določbam strukture vzgojnih načrtov in na ta način dokazujejo skladnost z zakonom, manj pa upoštevajo strokovna priporočila ali usmeritve, je izpostavila tudi empirična raziskava vzgojnih načrtov leta 2019 (glej Vogrinc in ostali 2019). Ugotovitve lahko povežemo tudi z opažanji pri delu z ravnatelji in strokovnimi delavci v vsakdanji šolski praksi, ki pogosto sporočajo in razumejo, da gre za 'različne pristope', 'različne načrte' in 'različna poročila', prav tako je nemalokrat zaznati, da posamezni koraki z normativnega vidika niso medsebojno povezani in jih zato ravnatelji in strokovni delavci doživljajo kot 'samostojno stoječe', 'medsebojno nepovezane', 'sistemsko prisilo'. Zaključimo lahko, da v šolski dokumentaciji obstajajo primeri dobrih praks, iz katerih so razvidni učinki programa Erasmus+, še posebej v dokumentaciji, povezani z načrtovanjem (vključenost Erasmus+ v cilje zavoda). Nekateri zavodi vendarle imajo že sedaj zelo kakovostne načrte, ki jih redno posodablja in ki presegajo zgoraj opisana povprečja. Manj primerov dobrih praks je zaznati v šolski dokumentaciji, vezani na (o)vrednotenje in poročanje, še posebej pri samoevalvacijskih poročilih. Pričakovali bi več konkretnih zapisov o vplivih, povezanih z doseganjem ciljev (rezultati) in na podlagi konkretnih podatkov, z manj pavšalnimi ocenami in sodbami, in ne le informacije o uresničenih aktivnostih (proces) brez predlogov ukrepov, izboljšav. Povzemamo, da rezultati vzporejanja odgovorov anketirancev in analiza šolske dokumentacije pokažejo določena ujemanja, vendar analiza šolske dokumentacije ne pokaže tako izjemno visoke prepričljivosti vpetosti programa Erasmus+ v delovanje zavoda, kot to nakazujejo odgovori anketirancev. To sicer še ne nujno pomeni, da zavodi ne načrtujejo ter spremljajo in vrednotijo vplivov in da teh ni, saj se je treba zavedati omejitve analize dokumentacije, ki se je osredotočala izključno na šolsko dokumentacijo, ne pa tudi dokumentacijo, ki jo mora zavod oddati na nacionalno agencijo CMEPIUS, npr. končno poročilo o projektu Erasmus+. Na nacionalni agenciji CMEPIUS na kakovostno načrtovanje (povezanost ciljev in potreb zavoda s cilji programa Erasmus+) nenehno opozarjajo, predvsem na številnih usposabljanjih in izobraževanjih. Z enakimi motivi je Evropska komisija uvedla eno večjih sprememb med preteklim programom Vseživljenjsko učenje, kjer je posameznik oddal individualno prijavo, in programom Erasmus+, kjer je potrebna prijava na ravni zavoda. Raziskava Šrajeve (2021) razkriva, da je napredek iz šolske dokumentacije sicer razviden,

vendar še vedno v relativno majhnem obsegu. Enako lahko potrdimo v tem delu analize in opravljene programske evalvacije Erasmus+.

Podobno kot podatki analize vprašalnikov in analize šolske dokumentacije tudi **odgovori pisnih strukturiranih intervjujev** kažejo na pomemben vpliv projektov Erasmus+, ki se na različne načine kaže tako na ravni organizacije kot strokovnih delavcev in učencev oz. dijakov. Iz odgovorov ravnateljev in koordinatorjev je hkrati mogoče razbrati, da obstaja vrzel v razumevanju dejanskih učinkov, ki jih v nekaterih primerih zamenjujejo z rezultati projekta. Posebej v tem delu izpostavimo vpliv na vodenje šole (ravnatelji) in projektno vodenje (koordinatorji). Ravnatelji prepoznavajo in pojasnjujejo izboljšave na ravni zavoda, koordinatorji pa se primarno osredotočajo na raven in neposredne učinke projektov, ki jih prepoznavajo in pojasnjujejo na ravni učencev in učiteljev ter tudi projektnega vodenja. Iz odgovorov pisnih intervjujev je razvidno tudi, da šole v projekte Erasmus+ vključujejo, neposredno in posredno, tako učence kot strokovne delavce z manj priložnostmi. Pri tem so vidne razlike med zavodi, ki so v projektih že dlje časa, in tistimi, ki so 'novinci' in se v prvi stopnji osredotočajo primarno na vključevanje strokovnih delavcev in posredno učencev.

Pisni **strukturirani intervju z vodjo šolskega sektorja** na nacionalni agenciji CMEPIUS pokaže, da je med obema programskima obdobjema Erasmus+ prišlo do nekaterih pozitivnih premikov, hkrati pa obstaja tudi precej prostora za izboljšave. Glede na opravljeno analizo intervjuja bi bilo v prihodnje smiselno upoštevati in težiti k:

- izboljšanju kakovosti delovanja orodij;
- dodatni krepitvi usposobljenosti prijaviteljev na področjih načrtovanja ciljev in evalvacije;
- večjemu zagotavljanju trajnosti rezultatov;
- vzpostavljanju boljših mehanizmov nadzora nad kakovostjo strukturiranih tečajev in usposabljanj ter kopiranjem vlog;
- večji podpori zavodom z vidika kakovosti (ne stremeti zgolj k večanju števila prijaviteljev).

4.2 Priporočila za šolski sektor

Priporočilo 1 (prijavitelji): Iz vseh treh analiz (anketni vprašalnik, šolska dokumentacija, intervjuji) je razvidno, da program Erasmus+ vpliva na raven vzgojno-izobraževalnih zavodov, strokovnih delavcev in otrok/učencev/dijakov. Sodelujoči ocenjujejo, da je Erasmus+ v povprečju zelo dobro vpet v posamezne elemente delovanja njihovih zavodov (npr. cilji projektov so vključeni v letne delovne načrte, oblikovani so timi za kakovost, ki povezujejo Erasmus+ z dejavnostjo zavoda) in da njihovi zavodi zelo kakovostno in učinkovito spremljajo rezultate in učinke Erasmus+ (npr. redno zbirajo povratne informacije, uporabljajo podatke za načrtovanje, merijo učinke tudi po zaključku projektov Erasmus+). Hkrati analiza šolske dokumentacije pokaže, da so ti vplivi v šolski dokumentaciji manj izpostavljeni. Ne glede na dejstvo, da trenutni predpisi zakonodajalca prijaviteljem Erasmus+ narekujejo strukturo letnih delovnih načrtov na način, ki ne vsebuje in predpisuje zastavljanja kontekstualnih in merljivih dolgoročnih in kratkoročnih ciljev, ampak zgolj vsebino in obseg, prijaviteljem Erasmus+ svetujemo, da poleg zakonodajnih usmeritev upoštevajo tudi strokovne usmeritve in priporočila za načrtovanje, spremljanje, vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela in poročanje o njem, ki sledijo sodobnim pristopom. Prijavitelji se morajo zavedati, da Erasmus+ ne pomeni le ali primarno krepitve mednarodnega sodelovanja, ampak morajo izhajati iz konkretnih potreb zavoda, ki naj bodo povezane z dolgoročnimi/razvojnimi in kratkoročnimi/letnimi cilji. Obenem izpostavljamo, da je iz analize dokumentacije in pisnih intervjujev razvidno, da prijavitelji ne razumejo v celoti učinkov na dveh ravneh (ravni rezultatov – doseganja ciljev in ravni uresničevanja – procesa), ampak izpostavljajo predvsem rezultate na ravni uresničevanja. Predlagamo, da se za namen boljšega razumevanja v prihodnosti udeležujejo usposabljanj na to temo in poglobijo svoje znanje na tem področju.

Priporočilo 2 (nacionalna agencija CMEPIUS, drugi pristojni strokovni javni zavodi): Na nacionalni agenciji CMEPIUS se zavedajo pomena kakovostnega načrtovanja (povezanost ciljev in potreb zavoda s cilji Erasmus+), spremljanja in poročanja ter na to nenehno opozarjajo, predvsem na številnih usposabljanjih in izobraževanjih. Z enakimi motivi je Evropska komisija uvedla eno večjih sprememb med preteklim programom Vseživljenjsko

učenje, kjer je posameznik oddal individualno prijavo, in programom Erasmus+, kjer je potrebna prijava na ravni zavoda. Raziskava Šrajeve (2021) razkriva, da je napredek iz šolske dokumentacije sicer razviden, vendar še vedno v relativno majhnem obsegu. Enako lahko potrdimo v tem delu analize in opravljene programske evalvacije Erasmus+. Predlagamo, da nacionalna agencija CMEPIUS nadaljuje z opolnomočenjem pripravljavcev načrtov in poročil vzgojno-izobraževalnih zavodov za kakovostno vsebinsko umeščanje programa Erasmus+ v dolgoročno/razvojno (program razvoja, vzgojni načrt) in kratkoročno/letno načrtovanje (letni delovni načrt). Kakovostno načrtovanje je pomembno povezano s kakovostnim (o)vrednotenjem in poročanjem, zato je treba okrepiti usposabljanja in izobraževanja prijaviteljev Erasmus+, ki bodo temeljila ne le na zakonskih predpisih (sledenje strukturi letnih delovnih načrtov), ampak tudi na strokovnih izhodiščih ciljnega (razvojnega) načrtovanja, povezanih s pristopom k ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti s samoevalvacijo (npr. krog izboljšav, Demingov krog, krog akcijskega raziskovanja). Ob tem izpostavljamo, da povezovanje projektov z načrtovanjem, spremljanjem in vrednotenjem ter poročanjem na ravni zavoda ne velja le za akcije/projekte Erasmus+, ampak vse (nad)nacionalne projekte, v katere so slovenski vzgojno-izobraževalni zavodi vključeni. Dodatno predlagamo, da se ugotovitve nacionalnega poročila Erasmus+ za šolski sektor v tem delu še posebej predstavi in deli z drugimi javnimi zavodi (28. člen ZOFVI) ter jih pozove k bolj aktivnemu opolnomočenju ravnateljev in strokovnih delavcev za načrtovanje, spremljanje, vrednotenje in poročanje (npr. skupna usposabljanja, delavnice).

Priporočilo 3 (sistem): Na nacionalni ravni je treba ponovno premisliti in uskladiti zakonske predpise, ki urejajo načrtovanje, spremljanje, (o)vrednotenje in poročanje na ravni zavoda, s sodobnimi znanstvenimi in strokovnimi izhodišči, povezanimi s pristopom k ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti s samoevalvacijo, ki si ga je Slovenija izbrala (49. člen ZOFVI). Težišče trenutnega načrtovanja na ravni zavoda je z normativnega vidika na KAJ (vsebina) in KOLIKO (obseg), ne pa ZAKAJ (potrebe, cilji) in KAKO (načini, strategije), zato tudi poročila ne vključujejo in vsebujejo analiz, s katerimi bi ugotavljali, zakaj so bili rezultati takšni, kot so bili, prav tako je vidna odsotnost predlogov, ukrepov, izboljšav. Predpostavljamo, da je to tudi razlog ugotovitev, povezanih z umeščanjem oz. povezanostjo programa Erasmus+ s šolsko dokumentacijo. Z vidika sistematičnega in strukturiranega pristopa k ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti s samoevalvacijo na ravni zavoda je takšen pristop nezadosten in pomanjkljiv. Ob tem izpostavljamo še, da tudi na ravni slovenskega vzgojno-izobraževalnega sistema in na ravni Erasmus+ nimamo jasno zastavljenih nacionalnih prednostnih ciljev, ki bi prijavitelje bolje usmerjali k usklajevanju nacionalnih ciljev v povezavi s kontekstom in razvojnimi cilji vzgojno-izobraževalnega zavoda. Posledično to otežuje delo tudi ocenjevalcem prijav in evalvatorjem programa. Ob tem se velja povezati s pripravljavci in uresničevalci osnutka Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za 2023–2033, saj so v njem pripravljeni tudi ukrepi, vsebinsko povezani s sistemom ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti s samoevalvacijo, kot tudi ukrepi, ki se povezujejo s prioritetskimi področji (npr. vključevanje, digitalno izobraževanje itd.).

Priporočilo 4 (nacionalna agencija CMEPIUS, sistem): Pregled vsebin, ki so jih posamezni projekti Erasmus+ naslavljali v letih 2014–2023, pokaže, da so določene teme pogostejše zastopane kot druge. Hkrati odgovori anketnega vprašalnika pokažejo, da ima Erasmus+ največji vpliv na sistem v elementu profesionalnega razvoja strokovnih delavcev, kar sovпада z ugotovitvami nekaterih predhodnih raziskav (glej npr. Zavašnik in ostali 2020). V povezavi s krepitvijo profesionalnega in kariernega razvoja strokovnih delavcev na ravni sistema predlagamo, da nacionalna agencija in MVI (Sektor za razvoj kadrov) opravita primerjalno analizo tem/vsebin profesionalnega razvoja strokovnih delavcev doma (npr. aplikacija KATIS, projekti) in v tujini (Erasmus+). Primerjava bi lahko pokazala, katere vsebine/teme so pogostejše zastopane v mobilnostih Erasmus+ v tujini in z dodatnimi analizami ugotovila, zakaj je tako (razlogi za usposabljanje/sledenje/poučevanje v tujini), ter na ta način še celoviteje načrtovala profesionalni in karierni razvoj strokovnih delavcev v Sloveniji. Takšen ukrep bi predstavljal tudi konkreten odgovor na ocene anketirancev v vprašalniku, ki med različnimi postavkami vplivov Erasmus+ na sistem najslabše ocenjujejo prav vpliv podpore nacionalnim politikam in nadgradnjo nacionalnih politik.

Priporočilo 5 (nacionalna agencija CMEPIUS, sistem): Vse doslej opravljene evalvacije vplivov (tako VŽU kot Erasmus+) dokazujejo, da do pomembnih vplivov dejansko prihaja, zato se zdi v prihodnje nesmotrno to še naprej proučevati na enak način kot doslej. Predlagamo, da nacionalna agencija evalvacijske napore usmeri v proučevanje strategij širjenja vplivov, tj. kako do vplivov dejansko prihaja in do katerih ciljnih publik (npr. kakšni in v kolikšni meri so vplivi vidni pri (ne)posredno vključenih strokovnih delavcih in otrocih/učencih/dijakih v Erasmus+; na kakšen način oz. s kakšnimi strategijami se vpliv širi v vzgojno-izobraževalnih zavodih in v sistemu). Za doseganje tega namena so npr. ustreznejše poglobljene zunanje evalvacije ali študije primera zavodov in/ali učiteljskih/vzgojiteljskih zborov ter pridobivanje podatkov s strani vključenih učencev in dijakov. S proučevanjem v tej smeri bi dali tudi večji pomen internacionalizaciji doma, vzgojno-izobraževalne zavode pa s primeri identificiranih primerov dobrih praks podprli pri iskanju uspešnih oblik širjenja vplivov in s tem posredno krepili sodelovanje med strokovnimi delavci v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Tako bi se tudi bolj približali ugotovitvam empiričnih raziskav, ki dokazujejo, da se največji vplivi na dosežke otrok/učencev/dijakov udejanjajo prav znotraj zavodov in da več razlik med dosežki učencev in dijakov lahko pripisujemo razlikam znotraj zavodov kot med zavodi. Pretirano usmerjanje na 'merjenje' in 'dokazovanje' vplivov v zavodu (v primerjavi z bolj konkretnim iskanjem možnosti, priložnosti in strategij vplivov) lahko ima namreč zaradi svoje zahtevnosti negativen učinek, še posebej v luči dejstva, da trenutne razmere ter opravljene analize in študije v slovenskem šolstvu kažejo na velik primanjkljaj kadra, nejasnost usmeritev na nacionalni ravni in nejasnost sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti s samoevalvacijo. V danih okoliščinah se zato je treba še bolj zavedati uravnoteženja, kaj vzgojno-izobraževalni zavod mora in kaj zmore.

Priporočilo 6 (nacionalna agencija CMEPIUS): Iz anketnega vprašalnika o analizi vplivov je razvidno, da je 11 % anketirancev, ki so odgovorili na vprašalnik, bilo neuspešnih pri prijavi na projekte Erasmus+, 2 % pa jih projekta Erasmus+ sploh ni prijavilo. Anketiranci med razlogi za neuspeh oz. neprijava izpostavljajo pomanjkanje znanja pri pisanju prijav, nepoznavanje terminologije, nepoznavanje ciljev programa Erasmus+, pomanjkanje časa, neskladnost ciljev med programom Erasmus+ ter vzgojno-izobraževalnim zavodom, preveč dodatnega dela, nimajo partnerjev v tujini in jih ne znajo poiskati, pomanjkanje znanja tujega jezika, mednarodno sodelovanje ni del razvojnih načrtov vzgojno-izobraževalnega zavoda. Do podobnih ugotovitev smo prišli pri analizi refleksij prijaviteljev, ki se še ne ukvarjajo z mednarodnim sodelovanjem. Med odprtimi odgovori anketirancev na vprašanje o tem, kaj lahko agencija naredi, predlagajo *»osebne svetovalce«, »mentorstvo z uspešnimi prijavitelji«, »okrepljeno izmenjavo izkušenj med zavodi na nacionalni ravni«, »konkretnejšo pomoč in navodila«, »več razpisanih terminov za informativne sestanke«, »pisna priporočila«*. Kljub številnim naporom, ki jih je nacionalna agencija z različnimi ukrepi že vložila in vlaga v promocijo programa Erasmus+ (npr. Jabolko kakovosti, številna usposabljanja), v luči navedenega predlagamo, da nacionalna agencija bolj ciljno usmerjeno in na terenu naslavlja ravnatelje in strokovne delavce ter promovira Erasmus+ na način, da bolje izkoristi že uveljavljena srečanja ravnateljev in strokovnih delavcev (npr. posveti, konference) in njihove regionalne mreže (npr. regionalni aktivni ravnateljev, študijske skupine strokovnih delavcev) ter razmisli, na kakšen način se lahko še bolj poveže z drugimi strokovnimi javnimi zavodi in pristojnim ministrstvom za promocijo in podporo Erasmus+ ter umeščanje Erasmus+ v redno vzgojno-izobraževalno delo.

Priporočilo 7 (nacionalna agencija CMEPIUS, sistem): Na podlagi pridobljenih podatkov lahko zaključimo, da anketiranci menijo, da Erasmus+ močno vpliva na različna področja dela v zavodu, na delo strokovnih delavcev in otroke/učence/dijake ter tudi na sistem. Podatki v večji meri sovpadajo s pridobljenimi podatki vprašalnika z vmesno evalvacijo Erasmus+ (glej Klemenčič 2017). Kljub dobljenim visokim povprečnim vrednostim vplivov Erasmus+ v celotnem vprašalniku (pri vseh postavkah) je na tem mestu treba izpostaviti omejitve, da vse več empiričnih raziskav dokazuje, da anketni vprašalniki, ki merijo stališča in prepričanja, niso med najboljšimi instrumenti vrednotenja vplivov, saj anketiranci praviloma odgovarjajo socialno zaželeno (glej npr. Fadder in ostali 2018). Obenem je treba omeniti, da vprašalnik sprašuje o vplivih (na sistem, zavod, strokovne delavce, otroke/učence/dijake) na splošno, in ne konkretno. Iz vprašalnika tako ni mogoče v celoti pridobiti informacij, ali gre za vplive na strokovne delavce in/ali učence/dijake, ki so bili vključeni v Erasmus+ neposredno (npr. bili na mobilnosti na tujini) ali posredno (npr. prek razširjanja rezultatov Erasmus+ v zavodu). Predpostavljamo namreč, da bi se odgovori anketirancev pri oceni velikosti vplivov v tem primeru razlikovali. Obenem je med

dopisovanji s kar nekaj upravičenci, ki smo jih pozvali k vključenosti v končno programsko evalvacijo Erasmus+, zaznati nezadovoljstvo z (po njihovem mnenju) nepotrebnim dodatnim administrativnim delom (npr. odgovarjanjem na vprašalnik, pošiljanjem dodatne dokumentacije, odzivom na pisni intervju) kljub intenzivnemu delu za Erasmus+ že med in po izvajanju posameznih projektov Erasmus+ (npr. oddaja sprotnih in končnih poročil). V luči navedenega in glede na dejstvo, da nacionalna agencija razpolaga s podatki in dokumentacijo v zvezi s programom Erasmus+, predlagamo, da nacionalna agencija ciljno usmerjeno sprotno spremlja in vrednoti učinke na podlagi tudi že oddane razpoložljive dokumentacije upravičencev (npr. sprotnih in končnih poročil upravičencev, analiza tem) in sprotne letnih analiz ter ustvarja bazo podatkov in poročil, s katero bo mogoče po zaključku programskega obdobja bolj učinkovito in uspešno na podlagi evalvacije poročil in sekundarnih analiz ustvariti kakovostno programsko zaključno evalvacijo.

Priporočilo 8 (Evropska komisija, nacionalna agencija CMEPIUS, sistem): Iz analize in podatkov je razvidno, da se je učinkovitost sodelovanja z Evropsko komisijo z vidika odpravljanja administrativnih bremen med programskima obdobjema izboljšala (npr. mehanizem akreditacije, pavšali akcij KA210 in KA220). Hkrati je iz pridobljenih podatkov razvidno, da se prijavitelji in nacionalna agencija CMEPIUS soočajo z nedelovanjem podpornih orodij programa, čemur je treba posvetiti več pozornosti. Zaradi uvedbe akreditacijskega in pavšalnega sistema se je sistem prijav morda res poenostavil, a pridobljene informacije hkrati nakazujejo tudi trend vse večjega 'kopiranja' prijav ali krepitev 'trga profesionalnih piscev prijav', zato Evropski komisiji in nacionalni agenciji CMEPIUS predlagamo, da razmisli o naboru ukrepov za zagotavljanje večjega in/ali učinkovitejšega nadzora kakovosti nad prijavami.

5 VIRI IN LITERATURA

- Faddar, J. in ostali. 2018. »School self-evaluation, self-perception or self-deception? The impact of motivation and socially desirable responding on self-evaluation.« *School Effectiveness and School Improvement*, 29 (1): 1–19.
- Jurič Rajh, A. in ostali. 2010. »Analiza letnih delovnih načrtov in poročil z vidika kakovosti.« *Vodenje v vzgoji in izobraževanju*, 17 (8): 17–38.
- Klemenčič, E. 2017. *Vmesno nacionalno poročilo o implementaciji in učinkih programa Erasmus+*. Ljubljana: CMEPIUS.
- Krek, J. in ostali. 2019. »The primary school moral education plan in Slovenia ten years after its introduction.« *European Journal of Educational Research*, Volume 8, Issue 4, 1229–1243.
- Sentočnik, S. 2013. *Študija učinkov program Vseživljenjsko učenje na osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritet*. Ljubljana: CMEPIUS. Dostopno na: https://www.cmepius.si/wp-content/uploads/2021/04/Evalvacija_Sentocnik_os_ss.pdf.
- Šraj, U. 2021. *Mednarodna mobilnost učiteljev kot del nadaljnega izobraževanja in usposabljanja*. Celje: MFDPŠ. Dostopno na: <http://revis.openscience.si/lzpisGradiva.php?id=8541&lang=eng&prip=dkum:10866460:d4>
- Zavašnik, M. in ostali. 2020. *Vodenje in učinki mednarodnega sodelovanja kot aktivnosti profesionalnega razvoja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju*. Ljubljana: CMEPIUS. Dostopno na: https://www.cmepius.si/wp-content/uploads/2020/08/Studija_Vodenje-in-ucinki-mednarodnega-sodelovanja_SLO-ponatis_13-8-20.pdf.
- Spletna stran Ministrstva za vzgojo in izobraževanje.
- Novičniki CMEPIUS-a.
- Spletna stran CMEPIUS.